

Handreiking Juridische Helderheid Grondwaterbeheer

Deel B: juridische beschrijving van grondwatergerelateerde praktijksituaties (factsheets)

Definitieve versie 13 januari 2012. De factsheets worden in ieder geval gepubliceerd via www.handboekwater.nl

Inleiding

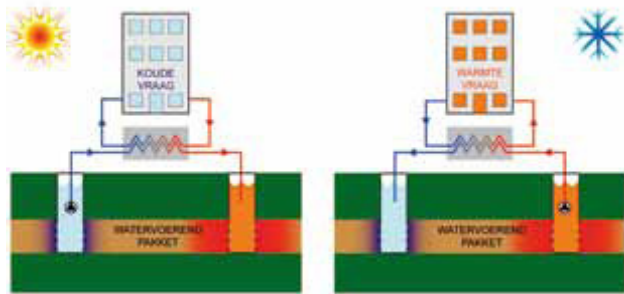
Dit document bevat 20 factsheets van activiteiten met betrekking tot grondwater. De activiteiten zijn 'levensechte' voorbeelden van handelingen die burgers, bedrijven of overheden uitvoeren en waarbij grondwater een belangrijke rol speelt. In tabelvorm worden de activiteiten, na een algemene toelichting op de activiteit, kort juridisch beschreven.

Inhoudsopgave

1. Aanleg open bodemenergiesysteem
2. Grondwateronttrekking en -infiltratie voor openbare drinkwaterwinning of industriële toepassingen > 150.000 m³/jaar
3. Bouwputbemaling of bronnering inclusief het lozen van het onttrokken grondwater
4. Borgen van het grondwaterbelang in ruimtelijke plannen (watertoets)
5. (Diep)infiltratie van hemelwater
6. Lozen van afvalwater in de bodem
7. Drainage / ontwatering van gronden
8. Vergunningverlening Waterwet en grondwaterkwaliteit
9. Grondwatersanering / bodemsanering en grondwaterkwaliteit
10. Omgaan met grondwateroverlast en –onderlastproblemen (gemeentelijke grondwaterzorgplicht)
11. Bescherming grondwaterwingebieden (PMV)
12. Monitoring van grondwater(lichamen)
13. Grondwaterbeheer en toezicht en handhaving
14. Toepassen gedoogplichten /gedogen bij grondwateronttrekkingen en schadevergoeding
15. Borgen grondwaterbelang bij ondergrondse projecten
16. Grondwaterbeïnvloeding / antiverdrogingsprojecten
17. Handhaving van gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden in de landbouw
18. Verondiepen van plassen
19. Natuurbeschermingswet-vergunning voor grondwateronttrekkingen of drainage
20. Verminderen en stopzetten van een grondwateronttrekking

Activiteit 1: Aanleg open bodemenergiesysteem

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	<p>Een bodemenergiesysteem is een installatie waarmee gebruik wordt gemaakt van de bodem voor de levering van warmte of koude. Hierdoor wordt minder aardgas verbruikt voor verwarming en koeling van gebouwen en vermindert de uitstoot van CO₂.</p> <p>Bij recirculatiesystemen wordt geen warmte of koude “opgeslagen” maar wordt gebruik gemaakt van de achtergrondtemperatuur van het grondwater.</p> <p>Het onttrekken van grondwater ten behoeve van een open bodemenergiesysteem kan vergunningplichtig zijn op grond van de Waterwet, de provinciale milieuverordening en/of de Wabo. Bij kleine systemen kan soms worden volstaan met een melding; in sommige provincies hoeft zelfs niet gemeld te worden.</p> <p>Daarnaast kunnen andere juridische verplichtingen gelden op grond van bijvoorbeeld de provinciale milieuverordening of Wet bodembescherming.</p>	<p>Open bodemenergiesystemen kunnen worden uitgevoerd als doubletsysteem, recirculatiesysteem of als monobronstelsysteem. Bij een open systeem wordt grondwater verplaatst. Het grondwater hoeft overigens niet bovengronds te worden gebracht.</p> <p>Gesloten bodemenergiesystemen zijn systemen waarbij een vloeistof door een gesloten circuit van leidingen in de bodem wordt geleid. Hierbij wordt dus geen grondwater verplaatst.</p> <p>Bron figuur: Groen licht voor bodemenergie, Taskforce Wko, 23 maart 2009</p>
Juridische verplichting(en)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Watervergunning of melding op grond van Waterwet (art. 6.4) in samenhang met de provinciale waterverordening 2. Ontheffing van de provinciale milieuverordening 	<p>Check de waterverordening van de provincie (soms geïntegreerd met verordening fysieke leefomgeving), daarin kan een vrijstelling van de watervergunningplicht zijn opgenomen voor systemen < 10 m³/h. Soms is het systeem dan meldingplichtig, soms niet (zie de verordening). Aan provincies wordt verzocht om geen gebruik meer te maken van de vrijstelling van de vergunningplicht <i>binnen interferentiegebieden</i>, na inwerkingtreding van het Besluit bodemenergiesystemen. De provincie maakt echter zelf de afweging. Interferentiegebieden worden door de gemeente of provincie aangewezen en zijn gebieden waar veel ondergrondse drukte is of veel ontwikkelingen zijn te verwachten.</p> <p>In de provinciale milieuverordening zijn regels gesteld ter bescherming van de waterwinning. Dit kan betekenen – en in de praktijk is dit vaak het geval – dat het verboden is om zonder ontheffing boringen uit te voeren of warmte aan de bodem toe te voegen in waterwingebieden,</p>

		grondwaterbeschermingsgebieden of boringvrije zones. Sommige provincies hanteren absolute verboden, er kan dan geen ontheffing worden verleend.
	3. Vergunning of ontheffing voor het lozen van spoelwater	Bij de aanleg of het onderhoud van bodemenergiesystemen ontstaat afvalwater. Voor het lozen van spoelwater op oppervlaktewater is een watervergunning vereist. Voor het lozen van spoelwater op de riolering is een maatwerkvoorschrift (Activiteitenbesluit) of ontheffing krachtens art. 10.63 Wm vereist. Voor het lozen op of in de bodem is een maatwerkvoorschrift (Activiteitenbesluit of Besluit lozen buiten inrichtingen) nodig, tenzij in de watervergunning voor een open bodemenergiesysteem voorschriften over de lozing in de bodem zijn opgenomen – zie art. 2.2 lid 5 van het Activiteitenbesluit of Besluit lozen buiten inrichtingen.
	4. Mogelijk een omgevingsvergunning voor aanleg van het systeem	Het kan zijn dat een omgevingsvergunning voor aanlegactiviteiten is vereist op grond van het bestemmingsplan. Het systeem kan onderdeel uitmaken van een 'omgevingsvergunning bouwen' (als bv. een systeem bij nieuwbouw wordt aangelegd).
	5. Certificering en erkenning op grond van hoofdstuk 2 Besluit bodemkwaliteit (Kwalibo)	Bepaalde werkzaamheden, zoals het uitvoeren van boringen, mogen alleen door gecertificeerde bodemintermediairs worden uitgevoerd. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden moeten de betreffende protocollen worden toegepast (zoals BRL SIKB 2100 en protocol 2101 mechanisch boren).
	6. Zorgplicht Wet bodembescherming	De zorgplicht heeft een vangnetfunctie naast de voorschriften in de watervergunning. Als door de aanleg, het gebruik of de beëindiging van een open bodemenergiesysteem een bodem- of grondwaterverontreiniging ontstaat, dient de veroorzaker alle redelijkerwijs van hem te verwachten maatregelen te nemen om de verontreiniging zo veel mogelijk ongedaan te maken of te beperken. Hij moet de verontreiniging melden bij het Wbb-bevoegde gezag (art. 27 in samenhang met art. 13 Wbb).
	7. Meldingsplicht Wbb	Als door het bodemenergiesysteem verontreinigd grondwater wordt verplaatst, dan geldt de meldingsplicht van artikel 28 Wbb (tenzij er minder dan 1000 m ³ niet-ernstig verontreinigd grondwater wordt verplaatst). Als het bodemenergiesysteem als sanering moet worden beschouwd, is een saneringsplan vereist. Zie verder factsheet 9.
	8. Precario	Indien de bronnen deels of geheel in openbare grond worden geplaatst, moet er een regeling met de gemeente worden getroffen. Het is daarbij mogelijk dat de gemeente een precarioheffing oplegt.

Bevoegd gezag	<ul style="list-style-type: none"> - De provincie is bevoegd voor de watervergunning voor een open bodemenergiesysteem en voor de ontheffing van de provinciale milieuverordening. - De waterbeheerder is bevoegd voor de lozing op oppervlaktewater. - De gemeente (of het bevoegd gezag voor de inrichting, als dat niet de gemeente is) is bevoegd voor de lozing op de bodem of de riolering en voor de omgevingsvergunning voor aanlegactiviteiten. - De gemeente en provincie zijn bevoegd voor handhaving van de zorgplicht Wet bodembescherming. - De provincie en bepaalde gemeenten zijn bevoegd gezag voor de sanering in de zin van de Wbb. 	<p>Als de lozing op oppervlaktewater, conform de strekking van de Waterwet, wordt meegenomen in de watervergunning voor het bodemenergiesysteem is op grond van de samenloopregeling het hoogste betrokken bestuursorgaan in principe bevoegd gezag voor het hele samenstel. De overige betrokken bestuursorganen hebben wel een adviesrecht op de watervergunning.</p> <p>Bij samenloop met een lozing op rijkswater (bevoegd gezag Rijkswaterstaat) ligt het volgens de <i>Handreiking Samenloop bevoegdheden watervergunning</i> voor de hand dat, in afwijking van de hoofdregel, de provincie bevoegd wordt voor de watervergunning voor het samenstel.</p> <p>NB in art. 2.2 lid 5 Activiteitenbesluit en Besluit lozen buiten inrichtingen is bepaald wanneer de provincie of het waterschap bevoegd is voor lozing in de bodem, in plaats van de gemeente.</p>
Procedure	<p>Afdeling 3.4 (uniforme openbare voorbereidingsprocedure) en afdeling 13.2 Wm zijn op dit moment nog van toepassing. De activiteit kan mer(beoordelings-)plichtig zijn. Als een milieueffectrapportage moet worden opgesteld, is afdeling 3.4 Awb in ieder geval van toepassing.</p>	<p>Als het Besluit bodemenergiesystemen in werking is getreden, zijn afdeling 3.4 Awb en 13.2 Wm niet meer van toepassing op watervergunningen voor een open bodemenergiesysteem, maar afdeling 4.1 Awb. Het bevoegd gezag kan echter in individuele gevallen besluiten om wel afdeling 3.4 Awb toe te passen.</p> <p>Indien een MER vereist is, kunnen aanvullende eisen worden gesteld die verder gaan dan alleen het (grond)waterbelang.</p>
Toetsingskader	<p>Het toetsingskader voor watervergunningen is art. 2.1 Waterwet. Raadpleeg het regionale waterplan voor de beleidsmatige uitwerking.</p> <p>SIKB ontwikkelt een BeoordelingsUitvoeringsMethode (BUM) en HandhavingUitvoeringsMethode (HUM) voor bodemenergiesystemen. Dit is een richtlijn voor het bevoegde gezag, de BUM en HUM hebben geen formele status.</p> <p>Er zijn verschillende beoordelingsrichtlijnen en protocollen van toepassing op de aanleg en het beheer van open bodemenergiesystemen. Op grond van het Besluit bodemkwaliteit (na wijziging door het Besluit</p>	<p>http://www.sikb.nl/pagina.asp?id=2822</p> <p>BRL 2100 (mechanisch boren): http://www.sikb.nl/upload/documents/BRL2100/BRL_SIKB_2100_Mechanisch_Boren_v1_0.pdf</p> <p>ISSO-publicaties 39, 72 en 73 (installatietechnisch ontwerp en aanleg bovengronds deel)</p> <p>NB een deel van de richtlijnen en protocollen is nog in ontwikkeling.</p>

	<p>bodemenergiesystemen) dienen werkzaamheden t.b.v. een bodemenergiesysteem te worden uitgevoerd conform deze protocollen, door een gecertificeerde persoon of instelling. Deze eis moet dan ook in de watervergunning worden opgenomen, zodat niet alleen de aannemer maar ook de vergunninghouder er aan gehouden is.</p> <p>Na inwerkingtreding van het Besluit bodemenergiesystemen dienen aan de watervergunning voor een bodemenergiesysteem voorschriften te worden verbonden over onder meer de retourtemperatuur, de energiebalans en interferentie met andere bodemenergiesystemen.</p>	<p>Deze voorschriften zijn een uitwerking van de doelstelling om de chemische kwaliteit van watersystemen te verbeteren en de functievervulling door watersystemen te bevorderen (art. 2.1 Waterwet). Het leveren van bodemenergie is immers een functie van grondwaterlichamen.</p>
Literatuur en jurisprudentie	<p>De Raad van State oordeelde dat het (ook onder de oude Grondwaterwet) niet vereist is dat grondwater bovengronds wordt gebracht om te spreken van een “onttrekking”.</p>	<p>http://zoeken.rechtspraak.nl/detailpage.aspx?ljn=BK2927</p>
Praktijkvoorbeelden		<ul style="list-style-type: none"> - Energieopslag Hatostraat Amsterdam: samenloop met activiteiten in de beschermingszone van een primaire waterkering. - Het gebruik van open bodemenergiesystemen kan worden gecombineerd met een grondwatersanering. Bijvoorbeeld de “biowasmachine” Utrecht. Zie <i>Handleiding BOEG, bodemenergie en grondwaterverontreiniging het ijs gebroken</i>, voor handvatten. - Striip S in Eindhoven: een recirculatiesysteem dat zodanig is ingericht dat een grondwaterverontreiniging wordt beheerst.
Relatie met andere factsheets en deel A	<ul style="list-style-type: none"> - Vergunningverlening Waterwet en grondwaterkwaliteit - Grondwatersanering / bodemsanering en grondwaterkwaliteit 	<p>Handreiking deel A, par. 2.3.4 en 8.2.2</p>

Activiteit 2: Grondwateronttrekking en infiltratie voor openbare drinkwaterwinning of industriële toepassing > 150.000 m³/jaar

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	Een bedrijf wil grondwater onttrekken of water infiltreren ten behoeve van industriële toepassing van meer dan 150.000 m ³ /j of de openbare drinkwatervoorziening. Voor deze activiteit is een watervergunning vereist op grond van art. 6.4 Waterwet.	Infiltreren is het in de bodem brengen van water, ter aanvulling van het grondwater, in samenhang met het onttrekken van grondwater.
Juridische verplichting(en)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Watervergunning op grond van art. 6.4 Wtw 2. Het bevoegd gezag moet voorschriften aan de vergunning verbinden die volgen uit het Infiltratiebesluit bodembescherming (zie art. 6.26 Wtw) 3. Er geldt een meetverplichting op grond van art. 6.11 Wtb en paragraaf 6.4 Wtr. 4. Eigenaren van gronden moeten de effecten van grondwateronttrekkingen gedogen (art. 5.27 Wtw). Zij kunnen wel recht hebben op schadevergoeding (art. 7.18 Wtw). 5. Certificering en erkenning op grond van hoofdstuk 2 Besluit bodemkwaliteit (Kwalibo). 	Voor het begrip 'industriële toepassingen' is bepalend wie er onttrekt (industrie). Het doel waarvoor het grondwater wordt ingezet (hoogwaardige toepassing of niet) maakt vervolgens niet uit. Het begrip 'hoogwaardig' in de Memorie van Toelichting bij de Waterwet wekte verwarring. Om die reden is in de toelichting bij de eerste nota van wijziging (Kamerstukken II 2007/08, 30818, nr. 7, p. 32) toegelicht: "Ter vermijding van mogelijk misverstand moet hier ook worden vermeld, dat de memorie van toelichting, in de artikelgewijze toelichting bij artikel 6.2, ten onrechte stelt dat het derde lid, waar dat voor de zo even genoemde industriële onttrekkingen de vergunningplicht inhoudt, slechts betrekking zou hebben op hoogwaardige toepassingen. De wettekst (...), die deze beperking niet kent, is hier echter beslissend."
Bevoegd gezag	Provincie	Indien gelijktijdig met de grondwateronttrekking of infiltratie samenhangende activiteiten in het watersysteem plaatsvinden zal een (integrale) watervergunning worden verleend, indien de aanvraag daar mede betrekking op heeft. Voor de vraag wie bevoegd gezag is geldt dan de samenloopregeling (art. 6.17 Waterwet).
Procedure	<ul style="list-style-type: none"> - Afdeling 3.4 Awb en afd. 13.2 Wm. - De activiteit is mer-plichtig als er meer dan 10 miljoen m³ per jaar wordt onttrokken of geïnfilteerd (onderdeel C15.1 van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage). Bij onttrekkingen of infiltraties van meer dan 1,5 miljoen m³ per jaar geldt een mer-beoordelingsplicht (onderdeel D15.2). 	De drempelwaarde van onderdeel D15.2 is indicatief. Ook bij kleinere onttrekkingen dan 1,5 miljoen m ³ per jaar moet het bevoegd gezag beoordelen of de activiteit geen aanzienlijke milieugevolgen kan hebben, gelet op de kenmerken van de activiteit, de plaats van de activiteit of kenmerken van de effecten van de activiteit. Als dat het geval is, is alsnog een milieueffectrapportage verplicht.

Toetsingskader	Een vergunning voor infiltreren van water mag alleen worden verleend als er geen gevaar is voor verontreiniging van het grondwater. Bij de vergunningverlening moeten de eisen van het Infiltratiebesluit bodembescherming in acht worden genomen en moeten de voorschriften, genoemd in dat besluit, aan de vergunning worden verbonden.	Bijlage 1 bij het Infiltratiebesluit bodembescherming bevat toetsingswaarden (concentraties van verschillende verontreinigende stoffen) voor het infiltreren van water. Bijlage 2 noemt stoffen die eveneens een gevaar voor verontreiniging kunnen opleveren, maar deze stoffen zijn niet genormeerd. Het bevoegd gezag moet voor deze stoffen zelf beoordelen of gevaar voor verslechtering van de grondwaterkwaliteit is uitgesloten.
Literatuur en jurisprudentie	-	-
Praktijkvoorbeelden	Infiltratie van water vindt met name plaats door (drink-) waterbedrijven. Een voorbeeld is de infiltratie van water afkomstig uit het Amsterdam-Rijnkanaal in de waterleidingduinen bij Amsterdam.	Drinkwaterwinningen 't Gooi (relaties met bodemverontreiniging, verdrogingsbestrijding). Drinkwaterwinningen op de Veluwe, zoals Epe en Schalterberg
Relatie met andere factsheets en deel A	<ul style="list-style-type: none"> - Vergunningverlening Waterwet en grondwaterkwaliteit - Grondwatersanering / bodemsanering en grondwaterkwaliteit - Bescherming grondwaterwingebieden (PMV) 	Handreiking deel A, par. 2.3.4

Activiteit 3: Bouwputbemaling of bronnering inclusief het lozen van het onttrokken grondwater

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	<p>Bij bouwwerkzaamheden wordt vaak grondwater onttrokken ten behoeve van het drooghouden van de bouwput (bronbemaling). Het onttrokken grondwater kan worden:</p> <ol style="list-style-type: none"> teruggebracht in de bodem (retourbemaling); geloosd in oppervlaktewater; geloosd in een hemelwaterriool; geloosd in een vuilwaterriool. 	<p>Bemalingen/bronneringen kunnen plaatsvinden in de openbare ruimte maar ook op particulier terrein, bijvoorbeeld binnen een Wm-inrichting. Het verschil is juridisch van belang voor de van toepassing zijnde lozingsregels: Besluit lozen buiten inrichtingen (openbare ruimte) of het Activiteitenbesluit (voor veel Wm-inrichtingen).</p> <p>Het terugbrengen van het onttrokken grondwater in de bodem is geen infiltreren in de zin van de Waterwet. Het terugbrengen gebeurt immers niet ter aanvulling van het grondwater. Het is in juridische zin een lozing in de bodem.</p>
Juridische verplichting(en)	<p>1. Het onttrekken van grondwater bij bronbemalingen is geregeld in de keur en beleidsregels van het waterschap. Er is veelal een watervergunning vereist. Kleinere bronneringen (tot een bepaald maximaal debiet per uur, maand, kwartaal en/of half jaar en een bepaalde maximale duur, veelal 6 maanden) zijn vrijgesteld van de vergunningplicht maar moeten meestal wel gemeld worden.</p> <p>2. Het terugbrengen van grondwater in de bodem is een lozing in de zin van art. 3.2 van het Activiteitenbesluit (Wm-inrichtingen) of art. 3.2 van het Besluit lozen buiten inrichtingen (openbare ruimte). De lozing buiten een inrichting hoeft niet te worden gemeld; binnen een type B of C inrichting moet de lozing wel worden gemeld.</p> <p>3. Het brengen van grondwater in de riolering is een lozing in de zin van art. 3.2 van het Activiteitenbesluit (Wm-inrichtingen) of art. 3.2 van het Besluit lozen buiten inrichtingen (openbare ruimte). Deze lozing moet worden gemeld.</p> <p>4. Het lozen van grondwater in oppervlaktewater is een lozing in de zin van art. 3.2 van het Activiteitenbesluit (Wm-inrichtingen) of art. 3.2 van het Besluit lozen buiten</p>	<p>De regels over bronbemalingen in de keur en de beleidsregels verschillen per waterschap.</p> <p>Er geldt geen meldplicht voor lozingen buiten inrichtingen die korter duren dan 48 uur.</p> <p>Het lozen op de vuilwaterriolering is alleen gewenst als lozing op de bodem, het oppervlaktewater of de hemelwaterriolering niet doelmatig is. Voor het aansluiten van leidingen op de riolering (ook tijdelijke leidingen) is in sommige gemeenten een aansluitvergunning vereist.</p> <p>Er geldt geen meldplicht voor lozingen buiten inrichtingen die korter duren dan 48 uur.</p>

	inrichtingen (openbare ruimte). Deze lozing moet worden gemeld.	
Bevoegd gezag	1. Het waterschap is bevoegd gezag voor de watervergunning voor het onttrekken van grondwater op grond van de keur.	
	2. De gemeente is bevoegd gezag voor het lozen van het onttrokken grondwater in de bodem, tenzij de provincie bevoegd is. De provincie is bevoegd voor het lozen van grondwater in de bodem <u>buiten inrichtingen</u> als de lozing dieper dan 10 m plaatsvindt of als de lozing plaatsvindt <u>binnen een inrichting</u> die onder bevoegdheid van de provincie valt.	Zie art. 1.4 Besluit lozen buiten inrichtingen (Blbi). Maar let ook op artikel 2.2 lid 5 Activiteitenbesluit en Blbi: in bepaalde gevallen is het waterschap bevoegd (zie verder onder toetsingskader).
	3. De gemeente is bevoegd gezag voor het lozen van het onttrokken grondwater in de riolering, tenzij de provincie bevoegd is. De provincie is bevoegd als de lozing plaatsvindt <u>binnen een inrichting</u> die onder bevoegdheid van de provincie valt.	
	4. De waterbeheerder (RWS voor rijkswateren, het waterschap voor regionale wateren) is bevoegd gezag voor het lozen van het onttrokken grondwater in oppervlaktewater.	
Procedure	1. De procedure hangt af van de keur. Veelal is de reguliere procedure (afdeling 4.1.2 Awb) van toepassing, maar in sommige keuren is een afwijkende beslistermijn opgenomen, bijvoorbeeld 13 weken.	Als er veel effecten zijn te verwachten of veel belanghebbenden zijn betrokken, kan het waterschap besluiten om afdeling 3.4 Awb toe te passen.
	2. Lozingen van grondwater afkomstig van ontwatering in de riolering of het oppervlaktewater moeten worden gemeld (lozingen in de bodem alleen bij type B en C inrichtingen). De meldingstermijn hangt af van de duur van de lozing. Voor de lozing vanuit een IPPC-bedrijf in oppervlaktewater is een watervergunning vereist, voor overige lozingen een omgevingsvergunning. Hiervoor geldt de (uitgebreide) procedure van afdeling 3.4 Awb en afd. 13.2 Wm.	Zie voor de meldingstermijn art. 1.13 Activiteitenbesluit en art. 1.12 Besluit lozen buiten inrichtingen.

Toetsingskader	<p>Aan een watervergunning voor het onttrekken van grondwater kunnen voorschriften worden verbonden ter behartiging van de belangen, genoemd in artikel 2.1 Waterwet. Onder de belangen van art. 2.1 Wtw valt onder meer de bescherming van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen (dus inclusief grondwaterlichamen). Bij de verlening van een watervergunning moet het bevoegd gezag dus de bescherming van de kwaliteit van het grondwater waarborgen.</p> <p>Een ander belang, genoemd in art. 2.1 Wtw, is het waarborgen van de functievervulling door watersystemen. Het is in het belang van de functievervulling van grondwaterlichamen dat de grondwatervoorraad op peil blijft. Vandaar dat aan de watervergunning voor het onttrekken van grondwater voorschriften kunnen worden verbonden die de vergunninghouder verplichten om het onttrokken grondwater te retourneren in de bodem. Dit heeft invloed op de bevoegdheid van de gemeente en de provincie om voorschriften te stellen aan het lozen van onttrokken grondwater in de bodem.</p>	<p>Volgens art. 2.2 lid 5 van het Activiteitenbesluit en het Besluit lozen buiten inrichtingen zijn die besluiten niet van toepassing als in een watervergunning voorschriften zijn gesteld over het lozen in de bodem. Het is mogelijk, op grond van art. 2.1 Waterwet, om aan de watervergunning voor het onttrekken van grondwater voorschriften te verbinden met betrekking tot het terugbrengen van het grondwater in de bodem. Deze voorschriften kunnen zowel over de kwantiteit als de kwaliteit van het water gaan.</p> <p>Als in de watervergunning voor het onttrekken van het grondwater voorschriften ter bescherming van de grondwaterkwaliteit zijn gesteld aan het terugbrengen van het onttrokken water, dan zijn de gemeente en de provincie dus niet meer bevoegd voor de lozing van het grondwater in de bodem op grond van het Activiteitenbesluit of het Besluit lozen buiten inrichtingen.</p>
Literatuur en jurisprudentie	SIKB werkt aan beoordelingsrichtlijnen protocollen m.b.t. 'Tijdelijke grondwaterbemalingen'.	zie http://www.sikb.nl/richtlijnen_detail.asp?id=10010
Praktijkvoorbeelden	Rotterdam heeft gemerkt dat de invloed van enkele langdurige bouwputbemalingen op de stijghoogte en daarmee ook op de freatische grondwaterstand enorm is geweest. Daarom adviseren zij tegenwoordig actief richting waterschappen bij ontwerpvergunningen voor bouwers/bemalers (zienswijzen inbrengen e.d.).	Uitgangspunt voor Rotterdam is dat een bemaling niet mag leiden tot een lagere stijghoogte of grondwaterstand dan ooit eerder in het verleden het geval is geweest.
Relatie met andere factsheets en deel A	<ul style="list-style-type: none"> - Drainage / ontwatering van gronden - Grondwatersanering / bodemsanering en grondwaterkwaliteit 	Handreiking deel A, par. 2.3.5

	<ul style="list-style-type: none"> - Vergunningverlening Waterwet en grondwaterkwaliteit - Omgaan met grondwateroverlast en – onderlastproblemen (gemeentelijke grondwaterzorgplicht) 	
--	---	--

Activiteit 4: Borgen van het grondwaterbelang in ruimtelijke plannen (watertoets).

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	<p>Bij het vaststellen van ruimtelijke plannen moet rekening worden gehouden met grondwaterbelangen. De waterbeheerder (waterschap en Rijkswaterstaat) heeft een formele rol bij de voorbereiding van bestemmingsplannen, omdat de gemeente bestuurlijk overleg moet plegen. Maar ook buiten die formele rol kan de waterbeheerder invloed uitoefenen.</p> <p>Het Rijk en de provincie hebben meer instrumenten dan de waterbeheerder. Zo kunnen zij aanwijzingen geven en algemene regels vaststellen, als bovenregionale belangen dat vereisen.</p>	<p>Hoewel de waterbeheerder geen harde juridische instrumenten heeft op basis van de Wro, zijn er in de verschillende fasen van de 'ruimtelijke-orderingsketen' wel mogelijkheden om invloed uit te oefenen en de waterbelangen te laten doorwerken in het ruimtelijke beleid.</p> <p>De provincie kan haar instrumenten op grond van de Wro toepassen ter uitvoering van het waterbeleid, zoals opgenomen in het regionale waterplan. Het regionale waterplan is, voor de ruimtelijke elementen van dat plan, een structuurvisie in de zin van de Wro.</p> <p>Ook het Rijk kan het nationale waterbeleid laten doorwerken in bestemmingsplannen via instructieregels (zie bijvoorbeeld titel 2.3 van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening, met instructieregels over de bescherming van het kustfundament).</p>
Juridische verplichting(en)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bestuurlijk overleg (art. 3.1.1 Besluit ruimtelijke ordening) 2. Waterparagraaf (art. 3.1.6 Bro) 3. Algemene beginselen van behoorlijk bestuur (zorgvuldigheid, motivering) 	<p>Het bestuurlijk overleg en de waterparagraaf zijn naar de letter van de Wro/Bro alleen verplicht bij bestemmingsplannen en projectbesluiten. Bij andere ruimtelijke plannen c.q. plannen met een ruimtelijke component zijn overleg met het waterschap en het vastleggen van de uitkomsten daarvan in een waterparagraaf niet verplicht, maar wel aan te raden. In het Nationaal Bestuursakkoord water 2008 (NBW Actueel) en het Bestuursakkoord water 2011 is dit zelfs verplicht gesteld.</p> <p>Los van de juridische verplichtingen is samenwerken en goede contact tussen gemeente en waterschap een belangrijk middel. Door in de inventarisatiefase al in gesprek te zijn met de opstellers van de ruimtelijke plannen wordt de doorwerking van wateraspecten in het bestemmingsplan bevorderd.</p>
Bevoegd gezag	<p>Het Rijk, de provincie en de gemeente moeten structuurvisies vaststellen. Gemeenten stellen bestemmingsplannen vast, dit zijn de enige ruimtelijke plannen die burgers en bedrijven rechtstreeks binden. Het Rijk en de provincie kunnen bij gemeente-overschrijdende</p>	

	belangen een inpassingsplan vaststellen, dat het bestemmingsplan vervangt.	
Procedure	Structuurvisie: geen procedure voorgeschreven Bestemmingsplan: afdeling 3.2 Wro en afdeling 3.4 Awb Inpassingsplan: afdeling 3.2 Wro en afdeling 3.4 Awb (provincie of Rijk bevoegd ipv gemeente)	Veelal zal voor een structuurvisie de uitgebreide procedure (met zienswijze) worden gevolgd, ofwel de procedure van Afdeling 3.4 Awb.
Toetsingskader	Het toetsingskader voor ruimtelijke plannen en besluiten is een “goede ruimtelijke ordening”. Dit is een breed begrip, waar een goede waterhuishouding ook onder valt. Bij het vaststellen van een bestemmingsplan moet de gemeente de instructieregels van het Rijk (het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening) en eventuele instructieregels van de provincie (in een provinciale ruimtelijke verordening) in acht nemen.	Er zijn grenzen aan het begrip “goede ruimtelijke ordening”. Zo is het niet mogelijk om grondwaterkwaliteits- of emissienormen te stellen in bestemmingsplannen. Dergelijke normen kunnen wel worden vertaald in ruimtelijke eisen (bestemmingen of voorschriften voor het gebruik van gronden en bouwwerken). Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening bevat vooralsnog geen voorschriften met betrekking tot de bescherming van het grondwater.
Literatuur en jurisprudentie	Zie de helpdesk water over het watertoetsproces. Van Velsen en Arents gaan in op de vraag of het nodig is dat maatregelen uit de waterparagraaf in de bestemmingsplanregeling (plankaart of voorschriften) worden vastgelegd. De jurisprudentie hierover is niet consistent. Soms werd ingestemd met de toezegging van de gemeente tijdens de zitting dat technische maatregelen zullen worden getroffen. In andere gevallen vond de Raad van State dat uitwerkingsregels niet konden worden gemist.	http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/water-ruimte/watertoetsproces/watertoetsproces/ruimtelijke/bestemmingsplan/ S. van Velsen en F. Arents, <i>Praktijkboek bestemmingsplannen en procedures</i> , SDU, Den Haag 2010, paragraaf 4.10.2.
Relatie met andere factsheets en deel A	Veel factsheets hebben een relatie met deze factsheet, met name indien de activiteit in de fase van planvorming plaatsvindt.	Handreiking deel A, hoofdstuk 4

Activiteit 5: (Diep)infiltratie van hemelwater

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	<p>Overtollig hemelwater kan op oppervlaktewater worden geloosd, worden geïnfiltrerd in de bodem, naar een hemelwaterstelsel worden afgevoerd of op een vuilwaterriool worden geloosd. Volgens de voorkeursvolgorde voor behandeling van afvalwater (art. 10.29a Wm) heeft het lokaal terugbrengen in het milieu (de bodem of het oppervlaktewater, eventueel via het hemelwaterriool) de voorkeur boven afvoer via de vuilwaterriolerig naar de RWZI.</p> <p><u>Diepinfiltratie</u> is infiltratie op grote diepte, veelal direct in het grondwater van een diep watervoerend pakket.</p>	<p>Het verwerken van hemelwater door het in de bodem te laten zakken wordt in het algemene spraakgebruik “infiltreren” genoemd. De terminologie van de Waterwet wijkt hier echter van af. Infiltreren in de zin van de Waterwet is het brengen van water in de bodem, in samenhang met de onttrekking van grondwater. “Infiltreren” van hemelwater valt daarom niet onder het begrip infiltreren van de Waterwet. In juridische termen is infiltreren van hemelwater een lozing in de bodem.</p> <p>Lozingen direct in het grondwater van een diep watervoerend pakket (zonder dat het water eerst door de bodem sijpelt) zijn minder wenselijk, omdat de risico’s van verontreiniging van het grondwater veel groter zijn vanwege het kwaliteitsverschil tussen hemelwater en grondwater (verontreinigingen, maar bijvoorbeeld ook het zuurstofgehalte). Ook zijn deze lozingen moeilijk controleerbaar.</p>
Juridische verplichting(en)	<p>De juridische verplichtingen hangen af van de hoedanigheid van de lozer.</p> <ol style="list-style-type: none"> Lozen van hemelwater in de bodem vanuit een huishouden is toegestaan op grond van het Besluit lozing afvalwater huishoudens. Er is geen melding vereist. Lozen van hemelwater in de bodem vanuit de meeste inrichtingen valt onder art. 3.3 van het Activiteitenbesluit. De lozing moet worden gemeld als het een inrichting type B of C betreft. Lozen van hemelwater in de bodem vanuit IPPC-inrichtingen wordt gereguleerd in de omgevingsvergunning voor die inrichting. Lozen van hemelwater in de bodem vanuit de openbare ruimte valt onder paragraaf 3.3 van het Besluit lozen buiten inrichtingen. Er is geen melding vereist. Lozen van hemelwater in de bodem vanuit 	<p>Volgens art. 3.5 van het Besluit lozen buiten inrichtingen heeft het lozen van hemelwater afkomstig van buiten de bebouwde kom gelegen rijkswegen en provinciale wegen en daarbij behorende bruggen, viaducten en andere kunstwerken in de bodem de voorkeur boven het lozen van dat hemelwater in het oppervlaktewater of de riolerig.</p> <p>Voor het “infiltreren” van afvloeiend hemelwater gelden op grond van de genoemde besluiten geen inhoudelijke eisen. De zorgplicht is het enige kader: er mag niet worden geloosd als de lozer weet of had moeten weten dat het lozen schadelijk is voor het milieu. Dat kan bijvoorbeeld aan de orde zijn bij het lozen van hemelwater afkomstig van sterk verontreinigde verharding, zoals intensief gebruikte parkeerplaatsen of marktterreinen, die niet voldoende onderhouden zijn. De zorgplicht kan worden uitgewerkt bij maatwerkvoorschrift. Aangezien er geen inhoudelijke eisen zijn gesteld aan de lozing van hemelwater in de bodem, is geen enkel aspect van de lozing uitputtend geregeld (zie bijvoorbeeld art. 2.1 lid 3 Activiteitenbesluit) en kan het maatwerkvoorschrift dus op alle aspecten van de lozing betrekking</p>

	<p>gemeentelijke hemelwaterstelsels (zoals wadi's, IT-riolen) valt onder art. 3.14 Besluit lozen buiten inrichtingen. Het lozen is toegestaan als het stelsel is opgenomen in het gemeentelijke rioleringsplan en conform dat plan wordt beheerd.</p> <p>NB lozingen direct in het grondwater van een diep watervoerend pakket zonder doorsijpeling door bodem of ondergrond (diepinfiltratie) zijn verboden op grond van artikel 2.2 lid 2 van het Activiteitenbesluit en het Besluit lozen buiten inrichtingen. Dit verbod kan bij maatwerkvoorschrift worden opgeheven (art. 2.2 lid 3).</p>	<p>hebben.</p> <p>Bij gemeentelijke infiltratievoorzieningen vindt de afweging over de milieueffecten van het infiltreren plaats bij het opstellen van het gemeentelijk rioleringsplan. Het waterschap en de provincie worden betrokken bij het opstellen van dat plan.</p> <p>De strikte regels voor lozingen direct in het grondwater van een diep watervoerend pakket vloeien voort uit de Europese Grondwaterrichtlijn.</p>
Bevoegd gezag	<p>Het bevoegd gezag is vrijwel altijd de gemeente. In twee gevallen is de provincie echter bevoegd gezag:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. lozingen in de bodem binnen inrichtingen die onder bevoegdheid van de provincie vallen; 2. lozingen buiten inrichtingen (m.u.v. huishoudens) op een diepte van meer dan 10 m (diepinfiltratie). 	<p>Voor diepinfiltratie in het kader van de gemeentelijke zorg voor de verwerking van hemelwater is de provincie dus bevoegd gezag.</p>
Procedure	<p>Voor zover een melding is vereist, is de meldingstermijn 4 weken.</p> <p>Eventuele maatwerkvoorschriften worden voorbereid volgens de reguliere procedure van titel 4.1 Awb.</p>	
Toetsingskader	<p>De voorkeursvolgorde van art. 10.29a Wm geeft aan dat lozen van hemelwater in de bodem de voorkeur heeft boven afvoer naar de RWZI.</p> <p>Deze voorkeursvolgorde is de uitwerking van het hemelwaterbeleid, zoals verwoord in de Beleidsbrief herijking regenwaterbeleid van 2004. In deze brief zijn vier uitgangspunten voor het regenwaterbeleid genoemd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aanpak bij de bron: het voorkomen dat regenwater verontreinigd raakt; 2. Regenwater vasthouden en bergen; 	<p>Zie kamerstukken II 2003-2004, 28966, nr. 2.</p>

	<p>3. Regenwater gescheiden van afvalwater afvoeren;</p> <p>4. Integrale afweging op lokaal niveau.</p>	
Literatuur en jurisprudentie	<p>De uitspraak van de Raad van State in de zaak CARU geeft een goed inzicht van de mogelijkheid van handhavend optreden tegen lozingen van hemelwater en de vraag of voorafgaand aan handhaving een maatwerkvoorschrift moet worden gesteld. De uitspraak heeft betrekking op de lozing van hemelwater op oppervlaktewater, maar is ook toepasbaar op lozingen in de bodem.</p> <p>De Technische Commissie Bodembescherming (TCB) heeft op 20 april 2009 een advies uitgebracht aan de Minister van VROM over diepinfiltratie van afvloeiend hemelwater.</p>	<p>Zie http://zoeken.rechtspraak.nl/detailpage.aspx?ljn=BR4631: “Wanneer het dagelijks bestuur CARU wil verplichten om niet zozeer de algemene en onbepaalde zorgplicht uit artikel 2.1, eerste lid, van het Barim (Activiteitenbesluit) na te leven, maar specifiek door haar gewenste lozingseisen, kan het daartoe voor de inrichting zorgplicht-maatwerkvoorschriften vaststellen.”</p> <p>De TCB concludeert dat diepinfiltratie van afvloeiend hemelwater een uiterst middel is, wanneer blijkt dat geen alternatieven voor handen zijn. Zie advies TCB A047 (http://www.tcbodem.nl/files/A047%20advies%20Diepinfiltratie%20van%20afvloeiend%20hemelwater.pdf).</p>
Relatie met andere factsheets en deel A	<p>- Omgaan met grondwateroverlast en – onderlastproblemen (gemeentelijke grondwaterzorgplicht)</p>	<p>Handreiking deel A, par. 3.8.1</p>

Activiteit 6: Lozen van afvalwater in de bodem

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	Bepaalde afvalwaterstromen mogen in principe in de bodem worden geloosd. Denk aan (gezuiverd) huishoudelijk afvalwater, hemelwater of water afkomstig van ontwatering of saneringen. Deze lozingen vallen onder algemene regels. Voor andere, minder vaak voorkomende lozingen is een individuele toestemming vooraf vereist.	Medio 2012 wordt het Activiteitenbesluit (naar alle waarschijnlijkheid) ook van toepassing op agrarische bedrijven. Dan zullen ook een aantal agrarische lozingen in de bodem zijn toegestaan, zoals het spoelwater van gewassen op de bodem waar ze geteeld zijn.
Juridische verplichting(en)	<p>Diverse lozingen in de bodem vallen onder de algemene regels van het Activiteitenbesluit, het Besluit lozen buiten inrichtingen en het Besluit lozing afvalwater huishoudens. Voor een aantal van deze lozingen (zoals huishoudelijk afvalwater of grondwater afkomstig van bodemsaneringen) zijn emissiegrenswaarden gesteld. Voor de meeste lozingen is echter de zorgplicht, die in alle genoemde besluiten zijn opgenomen, het belangrijkste kader. Deze zorgplicht kan bij maatwerkvoorschrift worden uitgewerkt, voor zover het betreffende aspect niet reeds uitputtend is geregeld in het besluit.</p> <p>In veel gevallen moet het lozen in de bodem gemeld worden bij het bevoegd gezag. De lozing in de bodem <u>buiten inrichtingen</u> van hemelwater of bij ontwatering, periodieke reinigingswerkzaamheden, op- en overslag, gemeentelijke rioleringsvoorzieningen en het schoonmaken van drinkwaterleidingen is niet meldingsplichtig.</p> <p>Voor lozingen die niet expliciet zijn geregeld, is een individuele toestemming vereist in de vorm van een maatwerkvoorschrift op grond van artikel 2.2 lid 3 van het Activiteitenbesluit of het Besluit lozen buiten inrichtingen.</p>	<p>De volgende lozingen in de bodem vallen onder algemene regels:</p> <ul style="list-style-type: none"> - alle lozingen vanuit huishoudens; - lozing van grondwater afkomstig van bodemsaneringen en proefbronneringen in het kader van een saneringsonderzoek; - lozing van grondwater afkomstig van ontwatering (bijvoorbeeld drainage of een bouwputbemaling); - lozing van hemelwater, dat niet afkomstig is van een bodembeschermende voorziening; - lozing van huishoudelijk afvalwater (na behandeling in een IBA of septic tank); - lozen van afvalwater afkomstig van de periodieke reiniging van vaste objecten; - lozen ten gevolge van de op- en overslag van goederen; - lozen van afvalwater afkomstig uit een openbaar ontwateringsstelsel of een openbaar hemelwaterstelsel; - lozen van huishoudelijk afvalwater door middel van alternatieve systemen, beheerd door de gemeente; - lozen van afvalwater dat vrijkomt bij het schoonmaken en in gebruik nemen van transport- en distributieleidingen voor drinkwater; - lozen van afvalwater dat vrijkomt bij een calamiteitenoefening; - (per 1 juli 2012:) lozen bij agrarische activiteiten.
Bevoegd gezag	Het bevoegd gezag is vrijwel altijd de gemeente. In twee gevallen is de provincie echter bevoegd gezag: <ol style="list-style-type: none"> 1. lozingen in de bodem binnen inrichtingen die onder 	Let op artikel 2.2 lid 5 Activiteitenbesluit en Blbi: indien aan de watervergunning voor het onttrekken van grondwater eisen zijn gesteld aan het terugbrengen van het onttrokken grondwater in de bodem, is het

	bevoegdheid van de provincie vallen; 2. lozingen buiten inrichtingen (m.u.v. huishoudens) op een diepte van meer dan 10 m (diepinfiltratie).	waterschap bevoegd (zie verder bij de factsheet Bouwputbemaling of bronnering).
Procedure	De meldingstermijn is 4 weken, behalve bij lozingen van huishoudelijk afvalwater vanuit een huishouden (meldingstermijn 6 weken). Eventuele maatwerkvoorschriften worden voorbereid volgens de reguliere procedure van titel 4.1 Awb.	-
Toetsingskader	Het toetsingskader voor lozingen in de bodem is weergegeven in de algemene regels, bij voorbeeld in de vorm van emissiegrenswaarden. De zorgplicht fungeert als vangnet: bij het lozen in de bodem moet verontreiniging van het grondwater worden voorkomen dan wel voor zover dat niet mogelijk is zoveel mogelijk worden beperkt. Dat laatste kan ook als algemeen toetsingskader worden beschouwd voor het bij maatwerkvoorschrift toestaan van niet-gereguleerde lozingen in de bodem.	-
Literatuur en jurisprudentie	De uitspraak van de Raad van State in de zaak CARU geeft een goed inzicht van de mogelijkheid van handhavend optreden tegen lozingen en de vraag of voorafgaand aan handhaving een maatwerkvoorschrift moet worden gesteld. De uitspraak heeft betrekking op de lozing van hemelwater op oppervlaktewater, maar is ook toepasbaar op lozingen in de bodem.	Zie http://zoeken.rechtspraak.nl/detailpage.aspx?ljn=BR4631 : "Wanneer het dagelijks bestuur CARU wil verplichten om niet zozeer de algemene en onbepaalde zorgplicht uit artikel 2.1, eerste lid, van het Barim (Activiteitenbesluit) na te leven, maar specifiek door haar gewenste lozingseisen, kan het daartoe voor de inrichting zorgplicht-maatwerkvoorschriften vaststellen."
Relatie met andere factsheets en deel A	- (Diep)infiltratie van hemelwater	Handreiking deel A, par. 3.3 en 3.4

Activiteit 7: Drainage / ontwatering van gronden

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	Met drainage of ontwatering van gronden wordt bedoeld op maatregelen of voorzieningen om de grondwaterstand te verlagen, ter verbetering van de gebruiksmogelijkheden van de grond en ter voorkoming/bestrijding van grondwateroverlast.	Voorbeelden zijn: <ul style="list-style-type: none"> - het aanleggen van drainagebuizen of greppels om water onder vrij verval af te voeren; - tijdelijke grondwateronttrekkingen in verband met bouwwerkzaamheden (bronneringen); - permanente grondwateronttrekkingen bij ondergrondse bouwwerken, zoals parkeergarages.
Juridische verplichting(en)	<p>Het kunstmatig onttrekken van grondwater ten behoeve van ondergrondse constructies of tijdelijke bouwwerkzaamheden wordt gereguleerd door de keur van het waterschap; drainage onder vrij verval wordt door veel waterschappen niet als onttrekking gezien. Zie voor kunstmatige onttrekkingen factsheet 3..</p> <p>Het lozen van grondwater afkomstig van drainage of ontwatering is geregeld in het Activiteitenbesluit, het Besluit lozen buiten inrichtingen en het Besluit lozing afvalwater huishoudens. In de meeste gevallen geldt een meldplicht. Lozingen vanuit IPPC-inrichtingen vallen onder de watervergunning (bij lozen op oppervlaktewater) of de omgevingsvergunning (lozen op de bodem of de riolering).</p>	<p>In de oude Grondwaterwet was drainage expliciet uitgezonderd van het toepassingsbereik van de wet. Sinds inwerkingtreding van de Waterwet vallen drainage en ontwatering volledig onder het bereik van de Waterschapswet en de keur. Het waterschap kan de verordeningen vaststellen die het nodig acht voor de behartiging van de taken die het waterschap zijn opgedragen. Tot die taken behoort de zorg voor het watersysteem. Hiermee lijkt er geen belemmering te bestaan om regels te stellen over de aanleg van drainage. Sommige waterschappen hebben dat inderdaad gedaan (zie praktijkvoorbeelden).</p> <p>In de volgende gevallen geldt geen meldplicht voor het lozen van grondwater afkomstig van ontwatering:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bij lozingen vanuit een huishouden; - bij lozingen in de bodem, anders dan vanuit een inrichting of huishouden. <p>NB naast de nationale regelgeving over lozingen, hanteren sommige gemeenten een aansluitverordening. Op grond van die aansluitverordening is een aansluitvergunning vereist voor het aansluiten van leidingen op de riolering.</p>
Bevoegd gezag	Het waterschap is bevoegd voor grondwateronttrekkingen bij ontwatering en drainage. Bevoegd gezag voor de lozing op oppervlaktewater is de waterbeheerder (RWS voor rijkswateren, het waterschap voor regionale wateren). Bij lozing op de bodem of de	-

	riolering is in de meeste gevallen de gemeente bevoegd gezag, tenzij het lozen plaatsvindt vanuit een inrichting die onder provinciale bevoegdheid valt.	
Procedure	De watervergunning voor het onttrekken van grondwater ten behoeve van ontwatering of drainage wordt veelal voorbereid met de reguliere procedure. De meldingstermijn voor lozingen is veelal 4 weken. De watervergunning en omgevingsvergunning voor lozingen vanuit IPPC-inrichtingen worden voorbereid met afdeling 3.4 Awb en 13.2 Wm.	-
Toetsingskader	<p>Een watervergunning wordt geweigerd als de verlening ervan niet in overeenstemming is met de doelstellingen van de Waterwet en de negatieve effecten niet door het stellen van voorschriften zijn te beperken. Aan de watervergunning voor het onttrekken van grondwater kunnen voorschriften worden verbonden ter behartiging van de belangen, genoemd in artikel 2.1 Waterwet. Deze belangen zijn onder meer de chemische kwaliteit van het grondwater en het bevorderen van de functievervulling door grondwaterlichamen.</p> <p>Het waterschap kan dit toetsingskader verder hebben uitgewerkt in beleid voor watervergunningen voor onttrekkingen. Dit beleid is bijvoorbeeld te vinden in het beheerplan van het waterschap.</p>	<p>Permanente onttrekkingen ten behoeve van bijvoorbeeld ondergrondse parkeergarages (ook wel polderprincipe genoemd) vormen geen duurzaam gebruik van het beschikbare grondwater. Diverse waterschappen hebben in hun beleid opgenomen dat geen watervergunning wordt verleend voor dergelijke onttrekkingen.</p> <p>NB. indien een grondwateronttrekking significante effecten kan hebben op een Natura2000-gebied, kan een passende beoordeling of Nbw-vergunning vereist zijn. Grondwaterlichamen kunnen ook de functie "natuur" hebben, zodat via de watervergunning eveneens regels kunnen worden gesteld ter bescherming van natte natuurgebieden. Er is geen formele afbakening tussen de Waterwet en de Natuurbeschermingswet 1998, zodat via beide vergunningen regels kunnen worden gesteld aan de onttrekking. Overleg tussen beide bevoegde gezagen is aan te raden.</p>
Literatuur en jurisprudentie	<p>Op het beleid voor permanente onttrekkingen zijn wel uitzonderingen mogelijk, zie de volgende uitspraak: http://zoeken.rechtspraak.nl/detailpage.aspx?ljn=BL6999</p> <p>In de volgende uitspraak is de Raad van State ingegaan op het effect van drainage op een Natura2000-gebied: http://zoeken.rechtspraak.nl/detailpage.aspx?ljn=BP6364</p>	-

Praktijkvoorbeelden	<p>Waterschap Rijn en IJssel heeft drainage geregeld in de keur. De aanleg van buisdrainage is vergunningplichtig in natte natuurgebieden, bij een diepte van meer dan 1 m. Indien een vergunning wordt verleend kunnen daaraan voorschriften worden verbonden met het oog op de te beschermen functies (natuur), bijvoorbeeld door voorschriften omtrent hoogte, diameter of onderlinge afstand van de buizen.</p> <p>Diverse andere waterschappen hebben in de keur regels gesteld over het brengen van drainagewater in oppervlaktewater. Op deze manier worden indirect regels gesteld over de ontwatering van gronden.</p>	<p>Citaat uit de keur Waterschap Rijn en IJssel: <i>Artikel 3.10 Watervergunning drainage</i> <i>Het is verboden zonder vergunning van het bestuur drainage aan te leggen met het oog op de ontwatering van gronden met dien verstande dat geen vergunningplicht geldt voor gemeenten bij de uitoefening van de gemeentelijke taak ingevolge artikel 3.5 en artikel 3.6 van de Wet.</i></p>
Relatie met andere factsheets en deel A	<ul style="list-style-type: none"> - Lozen van afvalwater in de bodem - Omgaan met grondwateroverlast en – onderlastproblemen (gemeentelijke grondwaterzorgplicht) - Bouwputbemaling of bronnering (inclusief het lozen van het onttrokken grondwater) - Grondwatersanering / bodemsanering en grondwaterkwaliteit 	Handreiking deel A, par. 2.3.5

Activiteit 8: Vergunningverlening Waterwet en grondwaterkwaliteit

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	Bij het verlenen van een watervergunning moet het bevoegd gezag rekening houden met de grondwaterkwaliteit.	-
Juridische verplichting(en)	Volgens art. 2.1 Waterwet is de toepassing van die wet mede gericht op de chemische kwaliteit van watersystemen. Onder watersystemen worden mede grondwaterlichamen verstaan. De watervergunning moet worden geweigerd als de verlening van de vergunning niet verenigbaar is met de doelstellingen van art. 2.1 Waterwet. Aan de vergunning kunnen voorschriften worden verbonden ter behartiging van de belangen, genoemd in dat artikel.	Zie art. 6.20 en 6.21 Waterwet. Dit toetsingskader geldt voor alle watervergunningen, dus ook de vergunningen die geen betrekking hebben op grondwateronttrekkingen of infiltraties. Dus ook bij het verlenen van een watervergunning voor het lozen in oppervlaktewater of voor het aanleggen van een werk in een beschermingszone rond een waterkering moet het bevoegd gezag rekening houden met de effecten op de grondwaterkwaliteit, en zo nodig voorschriften aan de vergunning verbinden. Degene die water infiltreert in de zin van de Waterwet is verplicht om de kwaliteit van dat water te meten op grond van art. 6.5 van de Waterregeling.
Bevoegd gezag	Bevoegd gezag voor de watervergunning is het waterschap, de provincie of Rijkswaterstaat. Het bevoegd gezag hangt af van de handeling of handelingen die onderdeel uitmaken van de aanvraag, en (bij een samenstel van handelingen) de toepassing van de samenloopregeling van art. 6.17 Waterwet.	Rijkswaterstaat is bevoegd voor handelingen in de rijkswateren. De provincie is bevoegd voor drie soorten grondwateronttrekkingen: onttrekkingen ten behoeve van industriële toepassingen van meer dan 150.000 m ³ per jaar, bodemenergiesystemen en de openbare drinkwatervoorziening. Het waterschap is bevoegd voor handelingen in regionale wateren en voor de overige grondwateronttrekkingen. Volgens de samenloopregeling is het hoogste betrokken bestuursorgaan bevoegd voor de vergunning voor het samenstel, tenzij de betrokken bestuursorganen gezamenlijk anders afspreken.
Procedure	De watervergunning voor grondwateronttrekkingen die onder de provinciale bevoegdheid vallen en de watervergunning voor lozingen vanuit IPPC of type C inrichtingen wordt voorbereid met toepassing van afd. 3.4 Awb en 13.2 Wm. De andere watervergunningen worden in principe met de reguliere procedure voorbereid.	Als afdeling 3.4 Awb niet wettelijk is voorgeschreven, kan het bevoegd gezag altijd nog zelf besluiten om deze procedure toe te passen (art. 3:10 Awb).

Toetsingskader	<p>Provincie en waterschap kunnen het toetsingskader voor watervergunningen voor grondwateronttrekkingen en infiltraties nader hebben beschreven in beleidsregels of het regionale waterplan of beheerplan.</p> <p>Het landelijke toetsingskader voor lozingen in oppervlaktewater is in het algemeen afdoende om ook de grondwaterkwaliteit te beschermen. Indien de effecten van een lozing op de oppervlaktewaterkwaliteit acceptabel zijn, is het immers aannemelijk dat ook de grondwaterkwaliteit geen onacceptabele nadelige gevolgen van de lozing zal ondervinden.</p>	Bij een watervergunning voor het infiltreren van water moet het bevoegd gezag het Infiltratiebesluit bodembescherming in acht nemen (zie art. 6.26 lid 3 t/m 5 Waterwet).
Literatuur en jurisprudentie	-	-
Relatie met andere factsheets en deel A	<ul style="list-style-type: none"> - Aanleg open bodemenergiesysteem - Grondwateronttrekking en -infiltratie voor openbare drinkwaterwinning of industriële toepassingen > 150.000 m³/jaar - Bouwputbemaling of bronnering - Grondwatersanering / bodemsanering en grondwaterkwaliteit 	Handreiking deel A, par. 2.4 en 3.8.1

Activiteit 9: Grondwatersanering / bodemsanering en grondwaterkwaliteit

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	<p>Een sanering in de zin van de Wet bodembescherming wordt in het algemeen uitgevoerd omdat er een ernstige verontreiniging van de bodem of het grondwater is ontstaan, waarbij het gebruik van de bodem of de mogelijke verspreiding van de verontreiniging leidt tot zodanige risico's voor mens, plant of dier dat spoedige sanering noodzakelijk is.</p> <p>Daarnaast worden saneringen uitgevoerd omdat er bijvoorbeeld bouwwerkzaamheden plaatsvinden; het verplaatsen van verontreinigde grond of verontreinigd grondwater is een sanering.</p> <p>Er ligt een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer waarmee een gebiedsgerichte aanpak van het diepe grondwater mogelijk wordt gemaakt.</p>	<p>De verplichtingen ingevolge de Wet bodembescherming gelden niet als de betrokkene redelijkerwijs kan aannemen dat de sanering geen geval van ernstige verontreiniging betreft en er niet meer dan 50 m3 verontreinigde grond of niet meer dan 1000 m3 verontreinigd grondwater wordt verplaatst (art. 28 lid 3 Wbb).</p> <p>Sinds 1 januari 2006 bestaat er een saneringsplicht voor ernstige bodemverontreiniging waar spoedige sanering noodzakelijk is voor eigenaren/erfpachters van bedrijfsterreinen (art 55b Wbb). Voor nieuwe verontreinigingen (ontstaan ná 1 januari 1987) geeft daarnaast artikel 13 Wbb (zorgplicht) aan dat de verontreiniging moeten worden beperkt en zoveel mogelijk ongedaan moet worden gemaakt.</p>
Juridische verplichting(en)	<p>Degene die een bodemverontreiniging wil saneren of handelingen wil verrichten waardoor de verontreiniging wordt verminderd of verplaatst, moet dat melden bij het bevoegd gezag.</p> <p>Als het vermoeden bestaat dat het een geval van ernstige verontreiniging betreft, moet een saneringsplan worden ingediend. Het saneringsplan behoeft instemming van het Wbb-bevoegd gezag.</p>	<p>Naar aanleiding van de melding of het nader onderzoek stelt het Wbb-bevoegd gezag vast of er sprake is van een ernstige verontreiniging (zie art. 28, 29 en 37 Wbb).</p> <p>Zie het Besluit overige niet-meldingsplichtige gevallen bodemsanering voor gevallen waarin, naast de hierboven genoemde, geen melding is vereist.</p> <p>Zie art. 39 Wbb. Een ernstige verontreiniging is een verontreiniging waarbij voor ten minste één stof de gemiddelde gemeten concentratie van minimaal 25 m3 grond in het geval van bodemverontreiniging, of 100 m3 poriënverzadigd bodemvolume in het geval van een grondwaterverontreiniging, hoger is dan de interventiewaarde (zie de Circulaire bodemsanering 2009). Voordat een saneringsplan kan worden goedgekeurd, moet een besluit over ernst en spoed van de verontreiniging zijn genomen.</p> <p>Ook onder interventiewaarden kan er op basis van de Circulaire Bodemsanering sprake zijn van ernst en spoed, als er sprake is van bedreiging van een kwetsbaar object zoals een drinkwaterwinning.</p>

	Na afloop van de sanering wordt een saneringsverslag ingediend. Ook dit verslag heeft instemming van het bevoegd gezag. Met de instemming komt formeel een einde aan de sanering.	Zie art. 39c Wbb.
	Als er verontreiniging is achtergebleven en daardoor gebruikbeperkingen blijven gelden en nazorgmaatregelen noodzakelijk zijn, moet een nazorgplan worden ingediend. Het nazorgplan moet worden goedgekeurd door het bevoegd gezag.	Zie art. 39d Wbb.
	Bepaalde eenvoudige saneringen kunnen via een melding op grond van het Besluit uniforme saneringen worden afgedaan. Er is dan geen saneringsplan vereist. Wel moet na afloop van de sanering een evaluatieverslag worden ingediend en goedgekeurd door het Wbb-bevoegd gezag. Een nazorgplan is niet vereist.	Zie art. 39b Wbb, het Besluit uniforme saneringen en de Regeling uniforme saneringen.
Bevoegd gezag	Het bevoegd gezag voor de saneringen is de provincie of de zogeheten "bevoegd gezag gemeenten".	De gemeenten die bevoegd zijn voor de saneringsparagraaf van de Wbb zijn genoemd in art. 88 Wbb en het Besluit aanwijzing bevoegdgezaggemeenten Wet bodembescherming.
Procedure	De melding van het voornemen om te gaan saneren wordt gepubliceerd in een huis- aan huisblad. Het Wbb-bevoegde gezag dient binnen 15 weken te beslissen over instemming met het saneringsplan. Deze termijn kan eenmalig met 6 weken worden verlengd. Indien het bevoegd gezag niet tijdig beslist, is de instemming van rechtswege verleend. Het Wbb-bevoegd gezag beslist tevens zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen 15 weken na ontvangst van de melding of er sprake is van ernst en spoed. Bij de melding moet worden aangegeven of de sanering plaatsvindt via de regels van het Besluit uniforme saneringen. Binnen een termijn van vijf weken na deze melding verklaart het Wbb-bevoegd gezag aan de melder of de melding al dan niet voldoet aan de algemene regels. Bij een negatieve verklaring mag niet met de sanering worden	Zie art. 28 lid 5 Wbb. Zie art. 39 lid 2 Wbb. Zie art. 39b lid 3 Wbb.

	<p>begonnen. Het Wbb bevoegd gezag mag aan de verklaring geen voorschriften en/of voorwaarden stellen .</p>	
Toetsingskader	<p>Het toetsingskader voor saneringen is opgenomen in de Circulaire bodemsanering 2009. In deze circulaire wordt achtereenvolgens ingegaan op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de vaststelling van een geval van ernstige verontreiniging; - de vaststelling van de noodzaak om met spoed te saneren; - de saneringsdoelstelling; - het proces van saneren. 	<p>Met spoed saneren is noodzakelijk indien er onaanvaardbare risico's zijn voor de mens of het ecosysteem of risico's voor verspreiding. In relatie tot grondwater is met name het verspreidingsrisico van belang. Verspreidingsrisico's zijn aanwezig:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. als het gebruik van de bodem door mens of ecosysteem wordt bedreigd door de verspreiding van verontreiniging in het grondwater waardoor kwetsbare objecten hinder ondervinden, (bijvoorbeeld drinkwaterwinputten) of 2. als er sprake is van een onbeheersbare situatie, zoals drijfvlagen, zaklagen of toename van de grondwaterverontreiniging. <p>Zie verder de Circulaire bodemsanering 2009.</p>
Literatuur en jurisprudentie		<p>Veel informatie is te vinden op het bodemloket (www.bodemloket.nl) en op de website van Bodem+ (http://www.agentschapnl.nl/programmas-regelingen/bodem).</p>
Relatie met andere factsheets en deel A	<ul style="list-style-type: none"> - Aanleg van open bodemenergiesystemen 	<p>Handreiking deel A, par. 3.3.2</p>

Activiteit 10: Omgaan met grondwateroverlast en –onderlastproblemen (gemeentelijke grondwaterzorgplicht)

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	Op de gemeente rust een zorgplicht om doelmatige maatregelen te nemen in het openbare gebied, teneinde negatieve gevolgen van de grondwaterstand op de aan de grond gegeven bestemming zo veel mogelijk te voorkomen of te beperken (art. 3.6 Waterwet).	De zorgplicht verplicht niet tot het nemen van maatregelen op particulier terrein. Dat is de verantwoordelijkheid van de perceeleigenaar. De zorgplicht is evenmin van toepassing als het waterschap of de provincie verantwoordelijk zijn voor het nemen van maatregelen. Denk hierbij aan het peilbeheer van het oppervlaktewater door het waterschap of het reguleren van grondwateronttrekkingen en infiltraties door de provincie en het waterschap.
Juridische verplichting(en)	De zorgplicht is een inspanningsverplichting, geen resultaatsverplichting. De vraag of maatregelen doelmatig zijn speelt een belangrijke rol.	De algemene beginselen van behoorlijk bestuur bieden het kader voor de vraag welke inspanning de gemeente precies moet leveren. Bij klachten zal de gemeente in ieder geval voldoende <u>onderzoek</u> moeten doen: nagaan waardoor de klachten worden veroorzaakt en welke maatregelen kunnen worden ingezet om de klachten te verhelpen. De gemeente is niet verplicht om maatregelen te nemen als dat niet doelmatig is. De gemeente moet wel goed <u>motiveren</u> waarom maatregelen al dan niet doelmatig zijn.
Bevoegd gezag	De gemeenteraad is bevoegd voor de vaststelling van het gemeentelijk rioleringsplan. In dit plan (of een bijbehorend document) wordt de afweging gemaakt welke maatregelen doelmatig zijn.	-
Procedure	Bij de voorbereiding van het GRP worden de inwoners van de gemeente in het algemeen betrokken, bijvoorbeeld door toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht. Het ontwerp van het GRP wordt ter inzage gelegd en belanghebbenden kunnen er zienswijzen op indienen. Het waterschap en de provincie moeten in ieder geval betrokken worden bij de voorbereiding van het plan.	-
Toetsingskader	De formulering van de zorgplicht houdt tevens het toetsingskader in:	

	(1) het in het openbaar gemeentelijke gebied	De gemeente is niet verplicht om maatregelen te treffen op particulier terrein. Dat is de verantwoordelijkheid van de perceeleigenaar (denk aan bouwkundige maatregelen of de aanleg van particuliere drainage).
	(2) treffen van maatregelen	Maatregelen zijn bijvoorbeeld het aanleggen van drainage of het goed bouwrijp maken van gronden. Het betreft enkel waterhuishoudkundige maatregelen.
	(3) teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand	Incidentele grondwateroverlast of grondwatertekorten zijn geen reden om maatregelen te nemen. Of er structureel grondwaterproblemen zijn, blijkt uit herhaalde klachten of meerjarige monitoring van grondwaterstanden. Het GRP geeft hier uitsluitsel over. Het is aan gemeenten zelf concreet te maken wat structureel is.
	(4) voor de aan de grond gegeven bestemming	Dit is de bestemming zoals die is opgenomen in het bestemmingsplan. De gemeente hoeft geen rekening te houden met functies in het gebied die niet passen in het bestemmingsplan.
	(5) zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is	De zorgplicht is een inspanningsverplichting, geen resultaatverplichting. Doelmatigheid heeft een sterke financiële component: maatregelen die meer kosten dan ze opleveren zijn niet doelmatig.
	(6) en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort.	Het waterschap en de provincie hebben ook bevoegdheden en verplichtingen die van invloed zijn op de grondwaterstand. Voorbeelden daarvan zijn het peilbeheer van oppervlaktewater en de vergunningverlening en handhaving van grondwateronttrekkingen. Als deze aspecten van doorslaggevende betekenis zijn voor grondwaterproblemen, ligt het op de weg van het waterschap of de provincie om na te gaan of doelmatige maatregelen mogelijk zijn.
Literatuur en jurisprudentie	<p>De Leidraad Riolering is een hulpmiddel bij de toepassing van de gemeentelijke zorgplichten, onder andere module A1050 (GRP: Planvorming gemeentelijke watertaken), A2500 (Grondwateroverlast in bebouwd gebied) en C2500 (Grondwateronderzoek).</p> <p>De Nationale ombudsman heeft op 4 oktober 2010 de klachten van een wijkvereniging tegen de gemeente Emmen gegrond verklaard. De gemeente Emmen heeft het rechtszekerheidsbeginsel geschonden door, ook na diverse</p>	<p>De modules van de Leidraad Riolering zijn te vinden op www.riool.net (lidmaatschap Rioned vereist).</p> <p>Zie http://www.nationaleombudsman.nl/rapporten/2010/289</p>

	<p>signalen van de wijkbewoners over grondwateroverlast, geen initiatief te nemen om met de betrokken bewoners te overleggen welke maatregelen geboden zijn en deze uit te voeren.</p> <p>De gemeente Dordrecht had wel voldoende invulling gegeven aan haar zorgplicht, o.a. door het laten uitvoeren van onderzoek door een onafhankelijk bureau en door het instellen van een subsidieregeling die zo'n 40% van de funderingsherstelkosten dekt.</p>	<p>Zie hierover onder meer P. de Putter, "Eindelijk meer duidelijkheid in het stedelijke grondwaterbeheer", <i>Overheid en Aansprakelijkheid</i> 2008, nr. 3, p. 159 – 168.</p>
Praktijkvoorbeelden	Via Stichting Rioned zijn genoeg voorbeelden te vinden. Zo'n 40% van de gemeenten kampt met grondwateroverlastproblemen.	-
Relatie met andere factsheets en deel A	- Drainage / ontwatering van gronden	Handreiking deel A, par. 2.3.6 en 6.5

Activiteit 11: Bescherming grondwaterwingebieden (PMV)

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	In de provinciale milieuverordening (PMV) worden regels opgenomen ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater met het oog op de waterwinning. De regels in de PMV kunnen aanvullende eisen bevatten ten opzichte van de algemene regels van bijvoorbeeld het Activiteitenbesluit en het Besluit lozen buiten inrichtingen.	De provincie stelt in de PMV voor aangewezen gebieden (beschermingszones) regels ter bescherming van het grondwater met het oog op de waterwinning. Onder waterwinning wordt met name begrepen water bestemd voor menselijke consumptie. Voorbeelden van beperkingen die kunnen voortvloeien uit de PMV zijn verboden om zonder ontheffing of melding boringen uit te voeren of warmte aan de bodem toe te voegen (bodembedreigende activiteiten) in beschermingszones. Er zijn verschillende beschermingszones: waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden (veelal 25- en 100-jaarzones) of boringvrije zones. In verschillende provincies wordt daarnaast drinkwater gewonnen uit oppervlaktewater. Daarvoor geldt geen beschermingszone op grond van de PMV, maar wel een vergelijkbare bescherming op grond van de waterplannen van Rijk, provincie en waterbeheerders.
Juridische verplichting(en)	1. Opstellen PMV (art. 1.2 Wet milieubeheer)	Provinciale Staten stellen de PMV vast, GS handhaven deze. Iedere provincie stelt zijn eigen PMV vast en de verordeningen verschillen onderling.
	2. Functie toekenning (art. 4.9 lid 3 onder c Wm – provinciaal milieubeleidsplan)	Op grond van artikel 4.9, lid 3, onder c Wm behoort de aanduiding van gebieden waarin de kwaliteit van het milieu of van een of meer onderdelen daarvan bijzondere bescherming behoeft, tot de hoofdzaken van het door het provinciaal bestuur te voeren milieubeleid. De bijzondere bescherming via de PMV is een noodzakelijke aanvulling op de functietoekenning aan gebieden. Functietoekenning is niet voldoende om gebieden te beschermen, daarvoor is er instrumentarium nodig. Zie ook art. 1.2 lid 8 Wm
	3. Ontheffing van verbod PMV of melding	Van de verboden voor activiteiten in waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden of boringvrije zones, kan ontheffing worden verleend indien het belang van het milieu zich daartegen niet verzet. Wanneer een omgevingsvergunning voor een inrichting is vereist, worden daarin de instructievoorschriften vanuit de PMV opgenomen (art. 5.15 Besluit omgevingsrecht). Sommige provincies werken niet met ontheffingen, maar met absolute verboden beneden een bepaalde diepte en meldingen boven een bepaalde diepte.

Bevoegd gezag	<p>De provincie is bevoegd gezag om de milieuverordening en het milieubeleidsplan (incl. functietoekenning) vast te stellen.</p> <p>De provincie is tevens bevoegd gezag voor het verlenen van de ontheffing van de PMV of het beoordelen van de melding op grond van de PMV. Een melding op grond van een voorschrift dat aan een omgevingsvergunning is verbonden, wordt gedaan aan het bevoegd gezag voor die vergunning. Dit kan ook de gemeente zijn.</p>	
Procedure	<p>Afdeling 3.4 (uniforme openbare voorbereidingsprocedure) wordt toegepast bij de voorbereiding van de PMV en het milieubeleidsplan. Bij de voorbereiding van de PMV moet de provincie de niet tot de provincie behorende bestuursorganen die het aangaat betrekken.</p> <p>In paragraaf 4.4 Wm zijn aanvullende eisen opgenomen voor de voorbereiding van het milieubeleidsplan.</p> <p>De model-PMV bepaalt dat afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing is op de verlening van een ontheffing van het verbod om handelingen te verrichten binnen waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden en boringvrije zones. Dit betekent dus dat de reguliere voorbereidingsprocedure van afdeling 4.1.2 Awb van toepassing is.</p>	<p>De “niet tot de provincie behorende bestuursorganen die het aangaat” zijn in ieder geval de gemeenten op wiens grondgebied een grondwaterbeschermingsgebied ligt.</p>
Toetsingskader	<p>De bescherming van het grondwater met het oog op de waterwinning. De PMV bevat regels in aanvulling (mogelijk ook verdergaand) op de bestaande vergunning- en meldplichten die voortvloeien uit nationale wetgeving (zoals de Wm en Wbb).</p>	<p>Zie IPO model-PMV http://www.helpdeskwater.nl/actueel/@31464/provinciale/ of http://www.ipo.nl/sites/default/files/model_pvm.pdf</p>
Literatuur en jurisprudentie	<p>TBR 2010/58, Ruimtelijke bescherming van drinkwatergebieden, mr. A.A.J. de Gier, mr. D. Korsse</p>	

Praktijkvoorbeelden	Opstellen gebiedsdossiers drinkwaterwinning	Om integraal inzicht te krijgen in de knelpunten voor bescherming van de drinkwaterwinningen hanteren provincies het vrijwillige instrument gebiedsdossier. In deze gebiedsdossiers wordt per beschermingsgebied integraal in beeld gebracht welke knelpunten en bedreigingen aan de orde zijn en welke maatregelen getroffen dienen te worden. De gebiedsdossiers vormen de basis voor de beschrijving van drinkwateronttrekkingen in de stroomgebiedbeheerplannen Kaderrichtlijn Water.
Relatie met andere factsheets en deel A	<ul style="list-style-type: none"> - Aanleg open bodemenergiesysteem - Grondwateronttrekking en -infiltratie voor openbare drinkwaterwinning of industriële toepassingen > 150.000 m3/jaar 	Handreiking deel A, par. 3.4.3

Activiteit 12: Monitoring van grondwater(lichamen)

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	<p>Monitoring heeft tot doel om vast te stellen of een grondwaterlichaam aan de daarvoor geldende milieukwaliteitseisen voldoet en of zich bepaalde trends in de watertoestand aftekenen.</p> <p>Naast deze KRW-monitoring vindt er in de praktijk ook om andere redenen monitoring plaats, bijvoorbeeld ter onderbouwing van de gemeentelijke grondwaterzorgplicht of om te kunnen beoordelen of maatregelen met het oog op verdrogingsbestrijding effectief zijn. Dergelijke monitoring is geen wettelijke verplichting.</p>	<p>Met behulp van het KRW-monitoringsprogramma moeten representatieve gegevens worden verkregen, die een samenhangend totaalbeeld van de toestand van de grondwaterlichamen geven.</p>
Juridische verplichting(en)	<p>Op grond van artikel 14 Besluit kwaliteitseisen en monitoring water (Bkmw) 2009 zijn gedeputeerde staten verantwoordelijk voor de monitoring van grondwaterlichamen.</p>	<p>In art. 8 KRW, bijlage V KRW en in de Grondwaterrichtlijn zijn monitoringsvereisten opgenomen. Deze zijn in Nederland opgenomen in de Wm en het Bkmw 2009 en nader uitgewerkt in de Regeling monitoring en het monitoringsprogramma zelf.</p> <p>Monitoring omvat verschillende activiteiten die zijn opgesomd in artikel 13, eerste lid, Bkmw 2009, onder andere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het vaststellen van de meetlocaties die een representatief beeld geven van de toestand waarin alle waterlichamen verkeren, - het meten van de watertoestand, - het interpreteren van de meetresultaten (analyse), - de verslaglegging over de monitoringsresultaten.
Bevoegd gezag	<ol style="list-style-type: none"> 1. De Minister van IenM is bevoegd tot het vaststellen van het monitoringsprogramma 2. De provincie is verantwoordelijk voor de uitvoering van het monitoringsprogramma voor grondwaterlichamen 	
Procedure	Zie het monitoringsprogramma	

Toetsingskader	<p>Het monitoringsprogramma bestaat onder meer uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het 'Draaiboek monitoring grondwater voor de Kaderrichtlijn water' van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, versie 1.3, van 17 februari 2010, als luidend na de wijziging die is vastgesteld door het Directeuren Wateroverleg (DWO) op 1 juli 2011; - 'Protocol beoordeling kwantitatieve toestand grondwaterlichamen (Nadere uitwerking beoordelingsmethodiek grondwatertoestand)' van 10 juni 2008; - 'Protocol voor de beoordeling van de chemische toestand van Grondwaterlichamen' van het RIVM van 2008; - 'Protocol toetsen en beoordelen voor de operationele monitoring en toestand- en trendmonitoring, toetsjaar 2007' van Cluster Monitoring, Rapportage en Evaluatie, 10 april 2008; - fact-sheets monitoring, zoals vastgesteld door het Cluster Monitoring, Rapportage en Evaluatie op 21 januari 2010. 	<p>Er is aangesloten voor de KRW-monitoring bij de al bestaande meetnetten in Nederland: het landelijk meetnet grondwaterkwaliteit (LMG), de provinciale meetnetten grondwaterkwaliteit (PMG) en de provinciale primaire meetnetten voor stijghoogten (PPMS).</p> <p>Naast deze meetnetten kent Nederland nog meer meetnetten in beheer bij het RIVM, waterschappen, waterbedrijven en industrie.</p> <p>Zie http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/kaderrichtlijn-water/grondwater-krw/monitoring-dataflow/draaiboek/.</p>
Literatuur en jurisprudentie	Zie de helpdesk water over leidraad monitoring	http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/monitoring/leidraad_monitoring/
Relatie met andere factsheets en deel A	- Omgaan met grondwateroverlast en – onderlastproblemen (gemeentelijke grondwaterzorgplicht)	Handreiking deel A, par. 3.2.1.2

Activiteit 13: Grondwaterbeheer en toezicht en handhaving

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	<p>Toezicht en handhaving zijn nodig om de naleving van de wettelijke verplichtingen te controleren en te corrigeren. Wanneer een overtreding wordt geconstateerd, kan handhaving een eind maken aan een ongewenste situatie.</p>	<p>Toezicht kan preventief (vooraf) of repressief (achteraf) zijn. Er zijn verschillende manieren om handhavend op te treden: bestuursrechtelijk of strafrechtelijk handhaven. Daarnaast bieden de specifieke wetten ook instrumenten om op te treden tegen ongewenste situaties.</p>
Juridische verplichting(en)	<p>1. Toezicht Wbb/Wm/Wabo/Waterwet Een toezichthouder (o.g.v. art. 5.11 Awb) heeft een aantal ingrijpende bevoegdheden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - binnentreding (art. 5:15 Awb), - inlichtingen en inzage (5:16 en 5:17 Awb) - monsterneming (5:18 Awb) <p>Een ieder dient medewerking te verlenen aan de toezichthouder bij de uitoefening van zijn functie.</p> <p>2. Handhaving Bestuursrechtelijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - last onder bestuursdwang (afd. 5.3.1 Awb) - last onder dwangsom (afd. 5.3.2 Awb) - intrekking vergunning (Wtw) <p>Strafrechtelijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de Wet economische delicten (bijv. artikel 6.4 Wtw, art. 6-13 Wbb, art. 2.1 Activiteitenbesluit) - de keur bevat ook strafrechtelijke bepalingen. 	<p>Hoofdstuk 5 (afd. 5.2) van de Awb is van toepassing. Onder toezichthouder wordt verstaan: een persoon, bij of krachtens wettelijk voorschrift belast met het houden van toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift.</p> <p>Hoofdstuk 5 Awb bevat de regels voor het bestuursrechtelijk handhaven. Bij een last onder bestuursdwang wordt eerst de mogelijkheid geboden de overtreding te herstellen binnen een bepaalde termijn. Indien dit niet gebeurd kan het bestuursorgaan op kosten van de overtreder de overtreding herstellen.</p> <p>Bij een last onder dwangsom dient de overtreder de overtreding geheel of gedeeltelijk te herstellen voor de opgelegde termijn. Indien dit niet of niet tijd lukt dient de overtreder een geldsom te betalen.</p> <p>Als bijzondere sanctie kan de vergunning worden ingetrokken (art. 8.4 Wtw).</p> <p>De regels voor strafrechtelijk handhaven zijn opgenomen in de Wet economische delicten. Strafrechtelijk handhaafbaar in relatie tot grondwater zijn: art. 6.4 Wtw, zorgplicht art. 13 Wbb, zorgplicht artikel 2.1 Activiteitenbesluit. Let op, de zorgplicht van artikel 1.1a Wm is niet strafrechtelijk handhaafbaar.</p>

Bevoegd gezag	<p>Toezichthouders worden aangewezen.</p> <p>De waterbeheerder (Rijk en waterschap) is bevoegd gezag voor de bestuursrechtelijke handhaving van de Wtw. De provincie (GS) is bevoegd gezag voor de drie categorieën grondwateronttrekkingen (art. 8.1 Wtw).</p> <p>De bestuurlijke handhaving van milieuzorgplichten (art. 1.1a en 10.1 Wm) ligt bij het bevoegd gezag dat bevoegd is de omgevingsvergunning te verlenen.</p> <p>Bevoegd gezag voor de handhaving van de zorgplicht uit de Wbb zijn B&W, Gedeputeerde Staten en de Minister van Infrastructuur en Milieu.</p> <p>In de amvb's op grond van de artikelen 6 – 12a Wbb is steeds bepaald wie het bevoegd gezag is voor de handhaving van de regels van die amvb.</p>	<p>Zie bijvoorbeeld het Besluit aanwijzing toezichthouders waterbeheer</p> <p>Belangrijkste uitzonderingen (art. 8.2 Wtw): de samenloopregeling (art. 6.17 Wtw), waarbij het bevoegd gezag op grond van deze regeling ook het bevoegd gezag voor handhaving is. NB dit heeft geen invloed op de bevoegdheid om toezicht te houden.</p> <p>Bij projecten in de zin van de Wabo is het bestuursorgaan dat bevoegd is voor het project tevens bevoegd voor de handhaving van (onder meer) de zorgplicht van de Wbb.</p> <p>Ook hier geldt dat in de meeste gevallen B&W bevoegd zijn; GS zijn echter bevoegd voor bepaalde lozingen in de bodem dieper dan 10 m.</p>
Procedure	Handhavingsbesluiten worden voorbereid met toepassing van afd. 4.1 Awb.	-
Toetsingskader	<p>Last onder bestuursdwang: het voortbestaan van de illegale situatie moet worden afgewogen tegen de met de handhaving gediende belangen.</p> <p>Last onder dwangsom: alleen toepassen als betrokken voorschrijft zich er niet tegen verzet, anders eerder bestuursdwang toepassen.</p> <p>Intrekken vergunning: handelen in strijd met vergunning, de voorschriften of algemene regels of het verstrekken onjuiste of onvolledige gegevens waardoor onjuiste beslissing is genomen.</p>	Voor één overtreding kunnen niet tegelijkertijd een last onder dwangsom en een last onder bestuursdwang worden opgelegd (art. 5:6 Awb)

Literatuur en jurisprudentie	<p>Op de websites van de Helpdesk Water en infomil staat meer informatie over toezicht en handhaving.</p> <p><i>Jurisprudentie:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bestuursorganen hebben een beginselplicht tot handhaving. 2. Er staat geen bezwaar/beroep open tegen de termijnstelling bij intrekking van de vergunning 	<p>http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/emissiebeheer/toezicht-handhaving/</p> <p>http://www.infomil.nl/onderwerpen/integrale/omgevingsvergunning/menu/overheden-overheden-0/toezicht-handhaving</p> <p>http://zoeken.rechtspraak.nl/detailpage.aspx?ljn=BT6683</p> <p>http://zoeken.rechtspraak.nl/detailpage.aspx?ljn=AO9720</p>
Relatie met andere factsheets en deel A	Diverse factsheets m.b.t. vergunningen en algemene regels	Handreiking deel A, hoofdstuk 7

Activiteit 14: Toepassen gedoogplichten /gedogen bij grondwateronttrekkingen en schadevergoeding

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	Grondwateronttrekkingen (en daaraan gerelateerde infiltraties) kunnen tot schade aan onroerende zaken van derden leiden. Wordt de vergunning verleend, dan rust op derden de verplichting om de vergunde onttrekking te gedogen.	<p>Schade kan bv. optreden bij onttrekkingen aan het freatisch grondwater, zoals bij bronneringen ten behoeve van bouwprojecten, of bij langdurige diepe onttrekkingen (gewasschade door grondwaterstandsaling). Bij de verlening van een vergunning voor de onttrekking van grondwater zal steeds een afweging moeten worden gemaakt tussen de bij de grondwateronttrekking betrokken belangen en de belangen van derden.</p> <p>De eventuele schade die het gevolg is van de onttrekking hoeft niet voor rekening van derden te blijven.</p>
Juridische verplichting(en)	<p>Op de rechthebbende van gronden rust een gedoogplicht voor onderzoeken in het kader van bijvoorbeeld een vergunning.</p> <p>De rechthebbende van gronden is daarnaast verplicht om te gedogen dat grondwater wordt onttrokken. Hij heeft daarbij wel recht op schadevergoeding.</p> <p>Let op het verschil tussen gedoogplichten die rechtstreeks uit de wet voortvloeien (zie art. 5.27 Wtw) en gedoogplichten die door het bevoegd gezag bij beschikking worden opgelegd (zie art. 5.22 Wtw).</p>	<p>Art. 5.22 Wtw: Degene die onderzoek moet doen (vanwege een op de Waterwet, provinciale verordening of waterschapskeur gebaseerde verplichting) op gronden waarvan hij geen rechthebbende is, kan de beheerder verzoeken een gedoogplicht (art. 5.21 Wtw) op te leggen. De vergoeding van de schade aan de rechthebbenden moet op voldoende wijze verzekerd zijn.</p> <p>Art. 5.27 Wtw: Een rechthebbende is verplicht om te gedogen dat de houder van een watervergunning voor het onttrekken van grondwater, deze vergunning kan gebruiken en grondwater kan onttrekken onder de gronden van de rechthebbende. De schadevergoeding dient ook hier verzekerd te zijn.</p> <p>Hoofdstuk 7 Wtw: Op de vergunninghouder rust de plicht om schade aan onroerende zaken van derden zoveel mogelijk te ondervangen en voor het overige te vergoeden. In eerste instantie via mitigerende/technische maatregelen en anders in de vorm van een financiële vergoeding. Onder omstandigheden kan een huiseigenaar (als eigenaar van een onroerende zaak) zelfs vorderen (bij de rechtbank) dat de vergunninghouder de onroerende zaak in eigendom overneemt (zie art. 7.18, derde lid Wtw).</p>

Bevoegd gezag	<p>De provincie is bevoegd voor drie categorieën grondwateronttrekkingen, het waterschap voor overige grondwateronttrekkingen.</p> <p>De provincie is bevoegd voor het instellen van een onderzoek naar de effecten van onttrekkingen (art. 7.19 Wtw)</p>	
Procedure	<p>Art. 5.21/5.22 Wtw: de gedoogplicht wordt opgelegd bij beschikking, die (tenzij spoedeisend) twee weken voor aanvang onderzoek bekend gemaakt.</p>	<p>De beschikking wordt voorbereid met toepassing van de reguliere procedure.</p> <p>Art. 5.27 Wtw bevat een rechtstreekse verplichting die geldt bij vergunningverlening. Daar is geen (aparte) procedure voor.</p>
Toetsingskader	<p>Art. 5.21-5.22 Wtw: Het evenredigheidsbeginsel (de gedoogplicht mag niet verder gaan dan redelijkerwijs nodig is en de gedoogplicht kan alleen worden opgelegd, indien rechthebbenden geen toestemming verlenen voor het verrichten van onderzoek).</p> <p>Art. 5.27 Wtw: Bij de verlening van een vergunning voor de onttrekking van grondwater zal steeds een afweging moeten worden gemaakt tussen de bij de grondwateronttrekking betrokken belangen en de belangen van derden.</p>	
Literatuur en jurisprudentie	<p>AB 2009, 233, Grondwatervergunning; grensoverschrijdend watersysteem; multicriteria-benadering; schadevergoeding.</p>	<p>Inhoud: In hetgeen (appellanten) hebben betoogd, ziet de Afdeling geen grond voor het oordeel dat het college niet in redelijkheid heeft kunnen kiezen voor het reallocatie-alternatief. Daarbij acht de Afdeling mede van belang dat art. 35 Grondwaterwet (nu art. 7.18 Wtw) een schadevergoedingsregeling bevat. De beroepsgrond faalt.</p> <p>De Afdeling overweegt dat hoofdstuk IV van de Grondwaterwet voorziet in een schadevergoedingsregeling. Op grond van art. 35 Gww is vergunninghoudster, indien en voor zover schade als gevolg van een grondwateronttrekking niet is ondervangen, verplicht jegens ieder die enig recht op het gebruik of het genot van een onroerende zaak heeft, die schade</p>

		te vergoeden. Het college heeft dan ook op goede gronden afgezien van het verbinden van een voorschrift aan de vergunning met betrekking tot het treffen van een schaderegeling. De beroepsgrond faalt.
Relatie met andere factsheets en deel A	- Grondwateronttrekking en -infiltratie voor openbare drinkwaterwinning of industriële toepassingen > 150.000 m3/jaar	Handreiking deel A, par. 2.3.4

Activiteit 15: Borgen grondwaterbelang bij ondergrondse projecten

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	Ondergrondse projecten, zoals de aanleg van parkeergarages, kunnen leiden tot grondwaterproblemen doordat de afstroming van grondwater wordt belemmerd.	
Juridische verplichting(en)	Voor het bouwen van ondergrondse bouwwerken is een omgevingsvergunning vereist. Deze omgevingsvergunning mag alleen / moet worden verleend als het bouwwerk voldoet aan het Bouwbesluit, de gemeentelijke bouwverordening, het bestemmingsplan en welstandseisen. NB de gemeentelijke bouwverordening wordt grotendeels geïntegreerd in het Bouwbesluit 2012.	De enige wijze waarop grondwateraspecten betrokken kunnen worden bij de verlening van een omgevingsvergunning voor een ondergronds bouwwerk is wanneer het bestemmingsplan voorschriften stelt ter behartiging van het grondwaterbelang. Als de toelaatbaarheid van ondergrondse bouwwerken niet is meegenomen in het bestemmingsplan, kan de omgevingsvergunning nooit worden geweigerd op grond van negatieve effecten op het grondwater.
Bevoegd gezag	Burgemeester en wethouders zijn bevoegd gezag voor de toetsing van omgevingsvergunningen voor het bouwen. De gemeenteraad is bevoegd gezag voor de vaststelling van bestemmingsplannen. Het waterschap is bevoegd om bij de voorbereiding van het bestemmingsplan te adviseren (watertoets).	Als de gemeente of het waterschap de effecten van ondergrondse bouwwerken op het grondwater juridisch bindend wil beheersen, dan zal hij moeten zorgen dat er in het bestemmingsplan bouw- of gebruiksvoorschriften worden opgenomen over de aanleg of het gebruik van dergelijke bouwwerken. De waterparagraaf van het bestemmingsplan is daarvoor niet voldoende. Dat is slechts een toelichting, die geen juridisch bindende doorwerking heeft naar de verlening van een omgevingsvergunning voor het bouwen.
Procedure	De omgevingsvergunning voor het bouwen wordt veelal via de reguliere procedure van de Wabo verleend (beslistermijn in principe 8 weken, eenmaal verlening met 6 weken mogelijk). Als de beslistermijn wordt overschreden is de vergunning van rechtswege verleend. Het bestemmingsplan wordt met toepassing van afdeling 3.4 Awb voorbereid.	

Toetsingskader	<p>Het toetsingskader voor omgevingsvergunningen voor het bouwen is :</p> <ul style="list-style-type: none"> - het Bouwbesluit; - de gemeentelijke bouwverordening; - het bestemmingsplan - welstandseisen. <p>Het toetsingskader voor bestemmingsplannen is “een goede ruimtelijke ordening”.</p>	<p>Dit is een zogeheten limitatief-imperatief stelsel. Dat betekent dat de omgevingsvergunning moet worden verleend als aan de genoemde eisen is voldaan, en dat de omgevingsvergunning om geen andere reden dan het niet voldoen aan de genoemde eisen kan worden geweigerd (en dan ook moet worden geweigerd).</p> <p>Effecten van ondergrondse bouwwerken op de grondwaterstand zijn ruimtelijk relevant. Om die reden kunnen er in het bestemmingsplan voorschriften ter bevordering van de gewenste grondwaterstand worden opgenomen. In het bestemmingsplan kunnen geen voorschriften worden opgenomen ter behartiging van de grondwaterkwaliteit; daarvoor is de milieureggeving bedoeld.</p>
Literatuur en jurisprudentie	<p>Zie de helpdesk water over het watertoetsproces.</p> <p>Van Velsen en Arents gaan in op de vraag of het nodig is dat maatregelen uit de waterparagraaf in de bestemmingsplanregeling (plankaart of voorschriften) worden vastgelegd. De jurisprudentie hierover is niet consistent. Soms werd ingestemd met de toezegging van de gemeente tijdens de zitting dat technische maatregelen zullen worden getroffen. In andere gevallen vond de Raad van State dat uitwerkingsregels niet konden worden gemist.</p>	<p>http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/water-ruimte/watertoetsproces/watertoetsproces/ruimtelijke/bestemmingsplan/</p> <p>S. van Velsen en F. Arents, <i>Praktijkboek bestemmingsplannen en procedures</i>, SDU, Den Haag 2010, paragraaf 4.10.2.</p>
Relatie met andere factsheets en deel A	<ul style="list-style-type: none"> - Borgen van het grondwaterbelang in ruimtelijke plannen (watertoets) 	Handreiking deel A, hoofdstuk 4

Activiteit 16: Grondwaterbeïnvloeding / antiverdrogingsprojecten

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	<p>Het waterschap kan werken uitvoeren om de grondwaterstand te beïnvloeden. Hierbij valt te denken aan antiverdrogingsprojecten variërend van eenvoudige peil verhogingen tot het slaan van damwanden om gebieden hydrologisch te isoleren en grondwater vast te houden.</p> <p>De juridische verplichtingen bij dit soort werken door de waterbeheerder betreffen met name het opstellen van een projectplan.</p>	<p>Indien een waterbeheerder de grondwaterstand verhoogt dient deze een projectplan op te stellen (werk ter beïnvloeding van een grondwaterlichaam). Voor de gemeente geldt deze verplichting niet, want de gemeente is geen beheerder in de zin van de Waterwet.</p> <p>Het verhogen van de grondwaterstand op locaties met paalrot is ook een voorbeeld van een eigen werk, maar dan van de gemeente (in het kader van de gemeentelijke grondwaterzorgplicht). Dergelijke maatregelen worden vastgelegd in het GRP, dat de gemeente in afstemming met anderen (waaronder het waterschap) vaststelt.</p> <p>In artikel 6.12 lid 2 Waterbesluit en in de meeste keuren is geregeld dat voor werkzaamheden (aanleg/wijziging waterstaatswerk) door of in opdracht van de beheerder geen watervergunning is vereist. Het waterschap heeft dus geen watervergunning nodig voor eigen werken.</p>
Juridische verplichting(en)	<p>De juridische verplichtingen die kunnen gelden bij een eigen werk ter beïnvloeding van de grondwaterstand zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> Opstellen van projectplan voor de aanleg of wijziging waterstaatswerk 	<p>Artikel 5.4 lid 1 Wtw stelt de uitvoering van een werk tot beïnvloeding van een grondwaterlichaam gelijk met de aanleg of wijziging van een waterstaatswerk.</p> <p>Het moet hierbij gaan om het aanleggen of wijzigen van een waterstaatswerk door of vanwege de waterbeheerder. Onderhoud of herstel vallen hier niet onder.</p>
	<ol style="list-style-type: none"> Peilbesluit grondwaterlichamen (art. 5.2 Wtw) 	<p>Een beheerder is verplicht voor daartoe aan te wijzen oppervlaktewater- of <u>grondwaterlichamen</u> onder zijn beheer één of meer peilbesluiten vast te stellen. In een peilbesluit worden waterstanden of bandbreedten waarbinnen waterstanden kunnen variëren vastgesteld, die gedurende daarbij aangegeven perioden zoveel mogelijk worden gehandhaafd. De mogelijkheid tot het vaststellen van peilbesluiten met betrekking tot grondwater bestaat dus wel. Echter de verwachting is dat deze vooralsnog niet tot stand worden gebracht (zeker in stedelijk gebied), vanwege de beperkte mogelijkheden tot gerichte peilregulering van grondwater.</p>

Bevoegd gezag	Het bevoegd gezag voor het opstellen van een projectplan en het vaststellen van een peilbesluit is de waterbeheerder.	
Procedure	<p>Het projectplan is vormvrij, tenzij de projectprocedure van toepassing is verklaard in de provinciale verordening. Is de projectprocedure van toepassing, dan moet het projectplan worden voorbereid volgens afd. 3.4 Awb en is provinciale goedkeuring nodig.</p> <p>Wanneer de projectprocedure niet van toepassing is, kan worden gekozen voor de reguliere procedure of voor de uniforme openbare voorbereidingsprocedure.</p> <p>Op het vaststellen van een peilbesluit is afd. 3.4 Awb van toepassing.</p>	In de provinciale verordening kan de projectprocedure van toepassing zijn verklaard voor waterstaatswerken van bovenlokale betekenis die met spoed en op gecoördineerde wijze tot stand moeten worden gebracht.
Toetsingskader	<ol style="list-style-type: none"> Volgens art. 5.4 Wtw omvat het projectplan een beschrijving van het betrokken werk en de wijze waarop dat zal worden uitgevoerd, alsmede een beschrijving van de te treffen voorzieningen, gericht op het ongedaan maken of beperken van de nadelige gevolgen van de uitvoering van het werk Voor peilbesluiten van RWS gelden aanvullende regels uit het Waterbesluit. Voor waterschappen is de provinciale waterverordening relevant. Bij het vaststellen van een peilbesluit wordt o.a. rekening gehouden met andere waterplannen als het NWP, BPRW, regionale waterplannen en waterbeheerplannen, waarin de functies en belangen die een rol kunnen spelen bij het peilbesluit zijn genoemd. 	Let op: sommige provinciale waterverordeningen zijn opgenomen in de provinciale omgevingsverordening. Voor de provinciegrensoverschrijdende waterschappen (AGV, HHNK, Rijnland, HDSR, Waterschap Vallei en Eem, Waterschap Rivierenland, Waterschap Veluwe en Waterschap Rijn en IJssel) zijn aparte verordeningen opgesteld.

Literatuur en jurisprudentie	<p>Projectplannen voor de aanleg of wijziging van waterstaatswerken zijn in bijlage I, onder 7.3, bij de Crisis-herstelwet (Chw) genoemd als categorie van projecten waarop de Chw van toepassing is.</p> <p>In zaak (LJN BT8625) heeft de rechter aangegeven dat afspraken over het waterpeil zich niet lenen voor een juridisch bindende regeling in een bestemmingsplan. Tegen de vaststelling van een peilbesluit als bedoeld in artikel 5.2 van de Waterwet kunnen afzonderlijk rechtsmiddelen worden aangewend.</p>	<p>Zie http://zoeken.rechtspraak.nl/detailpage.aspx?ljn=BT8625 (r.o. 2.2.1)</p>
Relatie met andere factsheets en deel A	<ul style="list-style-type: none"> - Omgaan met grondwateroverlast en – onderlastproblemen (gemeentelijke grondwaterzorgplicht) 	<p>Handreiking deel A, par. 2.3.5</p>

Activiteit 17: Handhaving van gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden in de landbouw

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	<p>Op grond van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn regels gesteld aan de toelating en het gebruik van deze middelen. Voorbeelden van biociden zijn desinfecteer-, ontsmettings- en reinigingsmiddelen. Gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt ter bescherming van het zaad en ter bescherming van gewas tegen onkruiden, ziekten en insecten.</p> <p>Wanneer een middel is aangemerkt voor professioneel gebruik is het in veel gevallen verboden om het middel te gebruiken zonder geldig bewijs van vakbekwaamheid op grond van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb).</p>	<p>Het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (CTGB) bepaalt of een middel wordt toegelaten op de Nederlandse markt en of het middel wordt aangemerkt voor professioneel gebruik.</p> <p>Het bewijs van vakbekwaamheid wordt verstrekt aan degene die een getuigschrift heeft ontvangen van een door de Minister van EL&I erkende instantie.</p> <p>Zie art. 6.6 van de Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden voor uitzonderingen op het vereiste van een bewijs van vakbekwaamheid.</p>
Juridische verplichting(en)	<p>Degene die gewasbeschermingsmiddelen of biociden toepast heeft de volgende verplichtingen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bewijs van vakbekwaamheid 2. Zorgplicht van artikel 18 Wgb 3. Verbod om gewasbeschermingsmiddelen of biociden te gebruiken in strijd met de voorschriften die door het CTGB bij de toelating zijn vastgesteld (art. 22 Wgb). 4. Algemene regels Besluit glastuinbouw en Lozingenbesluit open teelt en veehouderij. 	<p>Tenzij een uitzondering van toepassing is, zie bijvoorbeeld art. 6.6 van de regeling.</p> <p>Deze algemene zorgplicht is een vangnet voor bijzondere situaties, toepassingswijzen of andere omstandigheden die niet van tevoren zijn te voorzien. Een ieder is verplicht ten aanzien van gewasbeschermingsmiddelen of biociden voldoende zorg in acht te nemen.</p> <p>In het Besluit glastuinbouw en LOTV zijn algemene regels opgenomen over het gebruik van bestrijdingsmiddelen in agrarische bedrijven. De regels van het Besluit glastuinbouw dienen mede ter bescherming van het grondwater. De regels van het LOTV zijn gericht op bescherming van het oppervlaktewater, maar daarmee wordt indirect ook het grondwater beschermd. Beide besluiten gaan per 1 juli 2012 op in het Activiteitenbesluit.</p>

Bevoegd gezag	<p>Het toezicht op de naleving van de bepalingen van de Wgb is de verantwoordelijkheid van de ambtenaren van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de Algemene Inspectie Dienst van het Ministerie van Economie, Landbouw & Innovatie; - de Voedsel en Waren Autoriteit; - de Arbeidsinspectie; - het Inspectoraat-Generaal van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu; - de waterschappen. 	<p>Het toezicht vanuit de waterschappen beperkt zich in principe tot de “watergerelateerde overtredingen”. Het ligt voor de hand dat hiermee met name bedoeld wordt op overtredingen die verontreiniging van het oppervlaktewater tot gevolg hebben en niet de verontreiniging van het grondwater. Bij vermoedens van overtredingen die tot verontreiniging van het grondwater kunnen leiden, is het dus raadzaam om de AID of IG in te schakelen. Gemeenten en provincies zullen dat in ieder geval moeten doen.</p>
Procedure	<p>Op handhavingsbesluiten is afdeling 4.1 Awb van toepassing. Naast de reguliere handhavingsinstrumenten kent de Wgb twee aanvullende instrumenten: de bevoegdheid tot het intrekken van een bewijs van vakbekwaamheid en de bevoegdheid tot het stilleggen van activiteiten.</p>	-
Toetsingskader	<p>Het toetsingskader is opgenomen in de Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden, waarin o.a. bijlage IV beleidsregels intrekken bewijs van vakbekwaamheid en bijlage XIII beleidsregels bestuurlijke boete gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn opgenomen.</p>	-
Literatuur en jurisprudentie	<p>Uitspraken van de Raad van State geven duidelijkheid over op te leggen standaardboetes bij overtreding van artikel 18 en 22 Wgb.</p> <p>Uit de zaak (LJN BK9377) blijkt dat de standaardboetes mogen worden opgelegd voor overtreding van de artt. 18, 22 en 76 (bewijs van vakbekwaamheid) Wgb, ook al gebeurde het in een zeer drukke periode, zijn er inmiddels voorzorgsmaatregelen genomen en was dit de eerste overtreding.</p> <p>In de zaak (LJN BL9997) speelde het volgende. Op een windstille dag is de persoon die aan het spuiten was</p>	<p>Zie http://zoeken.rechtspraak.nl</p> <p>Zie bestrijdingsmiddelenatlas http://81.93.58.66/bma_nieuw/begin.html</p> <p>In het project schone bronnen zijn knelpunten in grond- en oppervlaktewater die worden veroorzaakt door gewasbeschermingsmiddelengebruik in de land- en tuinbouw gezamenlijk aangepakt. http://www.schonebronnen.nl/</p>

	<p>overvallen door een windvlaag als gevolg waarvan ook het talud is bespoten. Dit is door de AID aangemerkt als een overtreding van art. 22 Wgb, maar de persoon ziet dit als overtreding van de zorgplichtbepaling art. 18 Wgb (met een lagere boete). De rechtbank oordeelt dat het in de risicosfeer van de persoon ligt, omdat dit een rechtstreeks gevolg is van de wijze van het bespuiten van het perceel (handelen volgens de gebruiksvoorschriften van het CTGB), dus een overtreding van art. 22 Wgb.</p>	
<p>Relatie met andere factsheets en deel A</p>	<p>- Bescherming grondwaterwingsgebieden (PMV)</p>	<p>Handreiking deel A, par. 3.6</p>

Activiteit 18: Verondiepen van plassen

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	In het kader van gebiedsontwikkeling of ruimtelijke ordening worden (diepe) plassen verondiept door het toepassen van grond of baggerspecie. Het toepassen van grond of baggerspecie in een diepe plas kan invloed hebben op de grondwaterkwaliteit.	De plassen zijn vaak ontstaan door de winning van zand, grind of klei, waardoor ze diep zijn en steile taluds hebben. Om deze plassen een natuur- of recreatieve functie te geven of om de veiligheid voor de gebruikers te verbeteren worden deze plassen opnieuw ingericht, door de plas te verondiepen d.m.v. het toepassen van grond of baggerspecie.
Juridische verplichting(en)	<ol style="list-style-type: none"> Melding voor toepassen van grond en baggerspecie (art. 42 Bbk) Zorgplicht van artikel 7 van het Bbk Het bevoegd gezag kan (o.g.v. artikel 45 Bbk) gebiedsspecifiek beleid vastleggen in een nota bodembeheer Een watervergunning voor het gebruik van een rijkswaterstaatswerk (art. 6.12 Waterbesluit) of een watervergunning in het kader van de Keur Mogelijk een (gemeentelijke) omgevingsvergunning voor een aanlegactiviteit Een Nbw 1998-vergunning 	<p>In het Besluit bodemkwaliteit (Bbk) is het verbod van art. 6.2, lid 1 Waterwet (het brengen van stoffen in een oppervlaktewaterlichaam) niet van toepassing verklaard op de toepassingen die binnen het Bbk vallen.</p> <p>De zorgplicht richt zich tot degene die grond of baggerspecie toepast of laat toepassen. Degene moet er redelijkerwijs alles aan doen om de verontreiniging te voorkomen dan wel te beperken.</p> <p>In de nota bodembeheer kunnen aanvullende milieuhygiënische eisen aan nutriënten, contaminanten en bodemvreemd materiaal worden gesteld. Hierin kunnen ook aanvullende normen met het oog op de bescherming van grondwater worden gesteld.</p> <p>Het kan zijn dat een watervergunning voor het gebruik van een rijkswaterstaatswerk of een vergunning krachtens de keur nodig is voor het wijzigen van een oppervlaktewaterlichaam.</p> <p>Het kan zijn dat een omgevingsvergunning voor aanlegactiviteiten is vereist op grond van het bestemmingsplan.</p> <p>De Natuurbeschermingswet 1998 beschermt aangewezen gebieden. Wanneer de plas in een beschermd gebied ligt of gevolgen kan hebben voor een beschermd gebied kan een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig zijn. Beschermd gebieden zijn Natura2000-gebieden, beschermde natuurmonumenten en wetlands.</p>
Bevoegd gezag	<ul style="list-style-type: none"> De waterbeheerder is het bevoegd gezag voor de Bbk-melding en de zorgplicht. Voor regionale wateren is dat het waterschap, voor rijkswateren is dat Rijkswaterstaat. De waterbeheerder is bevoegd een nota bodembeheer vast te stellen. De gemeente is bevoegd gezag voor de omgevingsvergunning voor aanleg activiteiten. 	De provincie dient bij de voorbereiding van de nota bodembeheer te worden betrokken, als er normen ter bescherming van het grondwater worden gesteld. Het bevoegd gezag dient rekening te houden met eventuele

	- De provincie is bevoegd gezag voor de Nbw 1998-vergunning.	eisen die in de provinciale milieuverordening zijn gesteld ter bescherming van het grondwater.
Procedure	Op grond van artikel 42 Bbk dient de melding van de voorgenomen toepassing ten minste vijf werkdagen voor de toepassing worden gedaan. Voor toepassingen van grond en baggerspecie in diepe plassen zijn vijf werkdagen te kort voor het bevoegde gezag om een melding te beoordelen, daarom wordt aangeraden de melding met bijbehorend inrichtingsplan uiterlijk vier weken voor aanvang van de beoogde toepassing in te dienen bij het bevoegd gezag.	-
Toetsingskader	<p>De Circulaire herinrichting van diepe plassen (Strct. 2010, 20128) en de Handreiking voor het herinrichten van diepe plassen bevatten een toetsingskader.</p> <p>Om grond en baggerspecie te mogen toepassen op grond van het Besluit bodemkwaliteit (Bbk) bij het herinrichten van een diepe plas moet aan drie voorwaarden worden voldaan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De toepassing moet functioneel zijn (artikel 5 Bbk). 2. Het moet gaan om een toepassing die in artikel 35 van het Bbk is genoemd. 3. De grond en baggerspecie moet voldoen aan de kwaliteitseisen van het Bbk. Er zijn drie toetsingskaders mogelijk: <ol style="list-style-type: none"> a. Het generieke toetsingskader voor algemene toepassingen; b. Het gebiedsspecifieke toetsingskader voor de algemene toepassing; c. Het toetsingskader voor grootschalige toepassingen. <p>Aan de hand van het aanvullend milieuhygiënisch toetsingskader, dat geldt voor toepassingen van meer dan 5000 m3 grond of baggerspecie afkomstig van buiten de</p>	<p>Zie http://www.agentschapnl.nl/onderwerp/herinrichten-van-diepe-plassen-met-grond-en-baggerspecie.</p> <p>Een toepassing is alleen functioneel indien aan de volgende criteria is voldaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bij het toepassen van afvalstoffen moet er sprake zijn van nuttige toepassing zoals bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, van de Wet milieubeheer; - er mag niet meer materiaal worden toegepast dan volgens gangbare maatstaven nodig is voor het functioneren van de toepassing; - de toepassing moet volgens gangbare maatstaven nodig zijn op de plaats waar deze plaatsvindt of onder de omstandigheden waarin deze plaatsvindt. <p>Bij het brengen van grond of baggerspecie in diepe plassen kan het bijvoorbeeld gaan om één van de volgende toepassingen (art. 35 Bbk):</p> <ul style="list-style-type: none"> - ophogingen in waterbouwkundige constructies en verondiepen en dempen van een oppervlaktewaterlichaam met het oog op de hoogwaterbescherming, de doelstellingen van artikel 4 van de Kaderrichtlijn water, de bevordering van de natuurwaarden en de vlotte en veilige afwikkeling van de scheepvaart (artikel 35, onder d, van het Bbk);

	diepe plas, kan worden beoordeeld of aan de zorgplicht wordt voldaan. Het aanvullend milieuhygiënisch toetsingskader (generiek) is opgenomen in de Handreiking herinrichten van diepe plassen.	- aanvullingen, waaronder mede wordt verstaan de herinrichting en stabilisering van voormalige winplaatsen voor delfstoffen, of met het oog op onderhoud en herstel (artikel 35, onder e, van het Bbk).
Literatuur en jurisprudentie	De Raad van State gaat in op de lokale maximale waarden, bodembeheergebied en artikel 52 Bbk en oordeelt dat het bevoegd gezag niet in strijd met art. 52 Bbk heeft gehandeld door te bepalen dat de lokale maximale waarden gelden voor het opvullen van de aangewezen zandwinplassen met baggerslib en grond uit het beheergebied.	<p>www.rechtspraak.nl (RvS, afdeling bestuursrechtspraak, nr. 201003447/1/M1, 23 maart 2011)</p> <p>Meer informatie over de omgevingsvergunning: https://www.omgevingsloket.nl/</p> <p>Meer informatie over de gebiedsbescherming (Nbw 1998): http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/</p> <p>Meer informatie over de Flora- en faunawet: http://www.hetInvloket.nl/portal/page?_pageid=122,1780644&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_document_id=289267&p_node_id=18064132&p_mode=</p> <p>De aanvraagformulieren voor ontheffing: http://www.hetInvloket.nl/portal/page?_pageid=122,1780644&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_document_id=289267&p_node_id=18064129&p_mode=</p>
Relatie met andere factsheets en deel A	-	Handreiking deel A, par. 3.4.2 en 3.9.1

Activiteit 19: Natuurbeschermingswet-vergunning voor grondwateronttrekkingen of drainage

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	Het aanleggen van drainage of het onttrekken van grondwater kan invloed hebben op een beschermd natuurgebied, zoals een Natura2000-gebied. In bepaalde gevallen is een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbw 1998) vereist.	
Juridische verplichting(en)	<p>Een vergunning op grond van art. 19d Nbw 1998 is vereist als:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de handeling een verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in het Natura 2000-gebied; en - de handeling niet tot bestaand gebruik van het gebied kan worden gerekend; en - de handeling niet is opgenomen in het beheerplan voor het Natura2000-gebied . <p>Indien de handeling deel uitmaakt van een project in de zin van artikel 2.1 van de Wabo, dan wordt geen afzonderlijke Nb-wet vergunning verleend maar maakt de handeling deel uit van de omgevingsvergunning.</p>	Grondwateronttrekkingen en drainage kunnen de grondwaterstand in een Natura2000-gebied verlagen. Door verdroging kan schade ontstaan aan de habitats in het gebied.
Bevoegd gezag	Het bevoegd gezag voor de Nbw 1998 vergunning is meestal Gedeputeerde Staten (GS). Het bevoegd gezag voor de omgevingsvergunning is meestal Burgemeester en Wethouders (B&W). GS moeten een verklaring van geen bedenkingen afgeven, voordat B&W een omgevingsvergunning kunnen verlenen die mede betrekking heeft op het schaden van habitats van een Natura2000-gebied.	In het Besluit vergunningen Natuurbeschermingswet 1998 is opgesomd in welke gevallen niet GS maar de minister van EL&I bevoegd gezag is voor de Nbw 1998 vergunning. Voorbeeld zijn de vergunning voor activiteiten ten aanzien van hoofdwegen, landelijke spoorwegen, hoofdvaarwegen en primaire waterkeringen die in beheer zijn bij het Rijk. Voor deze gevallen geldt ook dat de minister (in plaats van GS) de verklaring van geen bedenkingen voor een omgevingsvergunning afgeeft.
Procedure	De Nbw 1998 vergunning wordt verleend met de reguliere procedure van de Awb, met dien verstande dat de beslistermijn 13 weken bedraagt. Deze termijn kan eenmalig	

	<p>met 13 weken worden verlengd. Een omgevingsvergunning die mede betrekking heeft op een Natura2000-gebied wordt verleend met toepassing van afdeling 3.4 Awb.</p>	
Toetsingskader	<p>Het toetsingskader voor de verlening van een Nbw 1998 vergunning (of omgevingsvergunning) is een goede staat van instandhouding van het Natura2000-gebied. De vergunning kan worden verleend als er geen significante nadelige effecten zijn voor habitattypen, leefgebieden van soorten of soorten in het Natura-2000 gebied, of als die effecten met mitigerende maatregelen tot een acceptabel niveau kunnen worden gebracht. Als er wel significante nadelige effecten zijn, kan de vergunning alleen nog worden verleend na onderzoek naar alternatieven, het aantonen van een dwingende reden van groot openbaar belang en compensatie van verloren gaande waarden (de zogeheten ADC-toets).</p>	<p>Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Als uit de passende beoordeling blijkt dat significante effecten inderdaad optreden, of ook na het nemen van eventuele mitigerende maatregelen niet kunnen worden uitgesloten en daardoor sprake kan zijn van aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied, moet daarna o.a. naar alternatieven voor een bestaande of voorgestelde activiteit worden gekeken. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen (bron: www.natura2000.nl).</p> <p>De duurzame veiligstelling van de drinkwatervoorziening is in artikel 2 van de Drinkwaterwet aangeduid als een dwingende reden van groot openbaar belang. Dit houdt in dat de Nbw 1998 vergunning voor een grondwateronttrekking kan worden verleend, ook als er sprake is van significante effecten op een Natura2000-gebied.</p>
Literatuur en jurisprudentie	<p>Over de bescherming van Natura2000-gebieden is veel literatuur verschenen. Zie bijvoorbeeld recent: H. Woldendorp, "Kroniek Natuurbeschermingsrecht", <i>Milieu en Recht</i> 2011, p. 138 en verder.</p> <p>Daarnaast is veel informatie te vinden op www.natura2000.nl.</p>	<p>Zie http://zoeken.rechtspraak.nl/detailpage.aspx?ljn=BN8554 voor een uitspraak over een Nb-wet vergunning voor drainage: "Niet in geschil is dat de nieuwe, diepere drainage [...] niet kan worden aangemerkt als bestaand gebruik in de zin van de Nbw 1998. Voorts is niet uitgesloten dat de nieuwe, diepere drainage tot een verslechtering van de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in het Natura 2000-gebied kan leiden. Voor het aanleggen van die drainage was derhalve een vergunning op grond van artikel 19d, eerste lid, van de Nbw 1998 vereist."</p>

<p>Relatie met andere factsheets en deel A</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Grondwateronttrekking en infiltratie voor openbare drinkwaterwinning of industriële toepassingen > 150.000 m3/jaar - Drainage / ontwatering van gronden 	<p>Handreiking deel A, hoofdstuk 5</p>
--	---	--

Activiteit 20: Verminderen of stopzetten van een grondwateronttrekking en schadevergoeding

Onderdeel	Uitwerking	Opmerkingen/toelichting
Algemene toelichting	<p>In de praktijk komt het voor dat vergunde grondwater-onttrekkingen worden verminderd of zelfs geheel worden stopgezet. Nu voorziet de Waterwet wel in een schadevergoedingsregeling voor schade als gevolg van het onttrekken van grondwater (art. 7.18 - 7.20 Wtw), maar een soortgelijke regeling in verband met het verminderen of stopzetten ontbreekt.</p> <p>Uit de tekst van de Waterwet en uit jurisprudentie blijkt dat onttrekkingen niet kunnen worden verplicht. Het staat de vergunninghouder vrij de onttrekking te verminderen of te beëindigen.</p>	<p>Steden als Eindhoven en Delft vormen hier concrete voorbeelden van. Om wateroverlast te voorkomen, blijft men vaak onttrekken. Bekeken vanuit het KRW-standpunt dat grondwater een schaars goed is, lijkt deze aanpak niet tot een duurzame situatie.</p> <p>Momenteel kennen de meeste onttrekkingsvergunningen geen voorschriften waaruit blijkt dat rekening is gehouden met een eventuele vermindering of stopzetting.</p>
Juridische verplichting(en)	<p>De provincie (GS) kan ambtshalve of op verzoek van een belanghebbende (mogelijkheid, geen verplichting!):</p> <ol style="list-style-type: none"> een meldingsvoorschrift opnemen met bijvoorbeeld de verplichting om gedurende een bepaalde termijn na melding te blijven onttrekken en/of de onttrekkingen geleidelijk af te bouwen (art. 6.22, eerste lid Wtw); een voorschrift ter dekking van financiële zekerheid opnemen voor de nakoming van krachtens de vergunning geldende verplichtingen of voor de dekking van aansprakelijkheid voor schade, voortvloeiend uit door de vergunde onttrekking of het staken hiervan veroorzaakte nadelige gevolgen voor het watersysteem (zie art. 6.20, eerste lid, sub a Wtw); een voorschrift opnemen waaruit volgt dat na het staken van de onttrekking veroorzaakte nadelige gevolgen voor het watersysteem worden weggenomen, gecompenseerd of beperkt (zie art. 6.20, eerste lid, sub b Wtw); Op grond van art. 6.22 derde lid sub a) Wtw kan een watervergunning op aanvraag van de vergunninghouder 	<p>Met de Waterwet zijn de mogelijkheden van de provincie – ambtshalve of op verzoek van een belanghebbende – toegenomen om via de vergunningvoorschriften (van bestaande en nieuwe vergunningen) rekening te houden met een mogelijke vermindering of stopzetting van de onttrekkingen.</p> <p>Twee situaties moeten worden onderscheiden:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) De watervergunning voorziet <i>niet</i> in meld- en nazorgvoorschriften. Het ligt primair op de weg van de betrokken overheden voorzorgsmaatregelen te treffen ter voorkoming van schade door een aangekondigde vermindering van de grondwateronttrekking. 2) De watervergunning voorziet <i>wel</i> in meld- en nazorgvoorschriften. Dan is de vergunninghouder gehouden maatregelen te treffen om grondwateroverlast te voorkomen. <p>Let erop dat het onder b) en c) om nadelige gevolgen gaat voor het <i>watersysteem</i>, niet bijvoorbeeld schade van de waterbeheerder of derden. Het voorkomen van deze schade dient aan de orde te komen in de wijzigingsprocedure. Indien de provincie deze weg zou volgen - ambtshalve dan wel op verzoek van een belanghebbende zoals het waterschap of de</p>

	<p>worden ingetrokken mits de doelstellingen van art. 2.1 Wtw zich hiertegen niet verzetten.</p> <p>De mogelijkheden van de Waterwet kunnen worden toegepast bij bestaande vergunningen en bij nieuwe vergunningaanvragen. Zie ook: ABRvS, 13 april 2005, LJN: AT3716, AB 2005/210.</p>	<p>gemeente - kan de vergunninghouder bestuursrechtelijke bescherming inroepen door in de vergunningenprocedure zienswijzen in te dienen tegen een voorgenomen wijziging/aanvulling van de vergunning. Hierna staat beroep open bij de rechtbank. Belangen van derden zoals die van andere overheden, bedrijven en burgers worden dan hierin meegewogen.</p> <p>Voor bestaande situaties worden wel (bestuurs-)overeenkomsten gesloten (zie onder praktijkvoorbeelden).</p>
Bevoegd gezag	<p>- Provincie: kaderstelling grondwaterbeheer en vergunningverlening voor openbare drinkwaterwinningen, grote industriële onttrekkingen (> 150.000 m³) en bodemenergiesystemen</p> <p>- Waterschap: operationeel grondwaterbeheerder</p>	
Procedure	<p>Wijzigen vergunningvoorschriften: Afdeling 3.4 (uniforme openbare voorbereidingsprocedure) en afdeling 13.2 Wm zijn op dit moment nog van toepassing bij watervergunningen waarvoor de provincie bevoegd gezag is.</p>	<p>Zie art. 6.16 Waterwet. Watervergunningen voor grondwateronttrekkingen waarvoor het waterschap bevoegd gezag is, worden veelal met de reguliere procedure voorbereid.</p>
Toetsingskader	<p>Het verlenen of wijzigen van een watervergunning wordt getoetst aan de doelstellingen van art. 2.1 Waterwet. De provincie ka beleid voor grondwatervergunningen hebben opgenomen in het regionale waterplan.</p>	<p>De praktijk laat op dit moment nog geen structureel beleid zien in relatie tot voorgenomen vermindering en stopzetting van onttrekkingen.</p>
Literatuur en jurisprudentie	<p>Uit de tekst van de Waterwet en uit jurisprudentie blijkt dat onttrekkingen niet kunnen worden verplicht. Het staat de vergunninghouder vrij de onttrekking te verminderen of te beëindigen.</p> <p>Relevante uitspraken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ABRvS, 13 april 2005, LJN: AT3716, AB 2005/210. - Rechtbank Den Haag, 20 juni 2007, zaaknr. 262335 (NB: niet te vinden via rechtspraak.nl) 	<p>Omdat het bestuursrecht voldoende mogelijkheden biedt, oordeelt de rechtbank (in de zaak DSM Delft) dat het gebruik maken van de privaatrechtelijke weg in dit geval onaanvaardbaar is.</p>

Praktijkvoorbeelden	<p><u>Casus DSM Delft</u></p> <p>DSM Gist heeft eind 2004 aangegeven per 16 juni 2005 de grondwaterwinning te willen verminderen of geheel stop te zetten. Onderzoek heeft geleerd dat dit ernstige gevolgen heeft voor Delft en omgeving. De rechtbank Den Haag heeft op 20 juni 2007 geoordeeld dat DSM niet verplicht kon worden te blijven onttrekken.</p>	<p>Er is in 2009 een bestuurlijke overeenkomst getekend tussen de overheden en DSM. In hoofdlijnen komt het er op neer dat de overheden en DSM Gist de afspraak hebben gemaakt dat de grondwateronttrekking wordt voortgezet. DSM Gist blijft tot 2014 de installaties bedienen. De overheden worden eigenaar van de installatie. De overheid heeft het recht om de komende twintig jaar gebruik te blijven maken van de huidige pompcapaciteit. Alle kosten voor deze grondwateronttrekking worden door de partijen gedekt. Eerder ingesteld hoger beroep is ingetrokken.</p> <p>De vergunningen van het waterbedrijf in de provincie Overijssel kennen wel een bepaling gericht op verminderen en stoppen. Deze voorschriften verplichten onder andere om een eventuele vermindering of beëindiging tijdig te melden en een grondwatermodel aan de provincie ter beschikking te stellen. Het grondwatermodel dient ervoor om de effecten van de vermindering of beëindiging van de onttrekking inzichtelijk te maken. Het model is ondersteunend in het bepalen van eventuele maatregelen.</p> <p>Op deze wijze kan de provincie belanghebbenden tijdig informeren over eventuele negatieve gevolgen (grondwateroverlast, vernatting van percelen). De belanghebbenden krijgen zo de mogelijkheid maatregelen te nemen om deze negatieve gevolgen te voorkomen of op te lossen.</p>
Relatie met andere factsheets	<ul style="list-style-type: none"> - Aanleg open bodemenergiesystemen - Grondwateronttrekking en infiltratie voor openbare drinkwaterwinning of grote industriële toepassingen (> 150.000 m³) - Omgaan met grondwateroverlast en – onderlastproblemen (gemeentelijke grondwaterzorgplicht) 	Handreiking deel A, par. 9.2